

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta

Bakalářská práce

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Katedra sociologie

Problematika genderové rovnosti a sexuální orientace v otevřených vztazích v ČR

Bakalářská práce

Autorka: Anna Jabůrková

Studijní program: B0314A250008 Sociologie

Forma studia: prezenční

Vedoucí práce: Mgr. Lucie Cviklová, MA, Ph.D.

Hradec Králové 2025

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta

Zadání bakalářské práce

Autor: Anna Jabůrková

Studium: F21BP0089

Studijní program: B0314A250008 Sociologie

Studijní obor:

Název bakalářské práce: **Problematika genderové rovnosti a sexuální orientace v otevřených vztazích v ČR**

Název bakalářské práce AJ: The problematics of gender equality and sexual orientation within open relationships in the Czech republic

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Teoretická část práce bude vycházet z koncepce Simone de Beauvoir a zejména z jejího proslulého díla Druhé pohlaví, na základě kterého různé pohledy na vývoj historické úlohy mužů a žen jsou kladeny do mocenských a společenských souvislostí a přitom vycházejí z perspektivy konstruování žen jako To druhé. Čerpáno bude především z pasáží týkajících se statusu a rovnosti žen v různých etapách historického vývoje. Dále v rámci vedení v oboru genderových studií teoretická východiska budou navazovat na Freudovu psychoanalýzu a feministické teorie, a dalším inspirativním zdrojem bude teorie německého filozofa Helmuta Schelskeho. Dalším užitým dílem bude D. de Rougemontoův rozbor mýtu o Tristanovi a Isoldě, který je založen na „schématu vztahů mezi muži a ženami“ a zohledňuje samotnou symboliku vášně, přispívající k erotizaci sexuality.

Hlavním zkoumaným tématem budou rozdíly v hierarchii či rovnosti těchto vztahů, jejich vliv na samotný pár a jejich blízké či širší okolí. Ve výzkumu bych chtěla zohlednit i dlouhodobé spektrum fungování těchto vztahů a pohled na jejich stálost a kvalitu. Dalšími podotázkami budou rozdíly mezi heterosexuálními i homosexuálními páry týkající se výše uvedeného tématu, např. zda heterosexuální páry mají častěji otevřené vztahy či naopak, apod. Zkoumaným vzorkem bude 15 heterosexuálních i homosexuálních párů ve věku 20-45 let v různých okresech ČR, jež jsou v otevřeném vztahu v konkrétních kulturních a sociálních souvislostech. Současné výzkumy například ukazují, že se mezipohlavní vztahy i mimo manželský svazek se vyznačují zmenšováním romantiky a znehodnocováním erotiky.

POIGER Uta G. - Rock 'n' Roll, Female Sexuality, and the Cold War Battle over German Identities z The Journal of Modern History, Vol. 68, No. 3, September 1996, pp. 577-616
<https://www.jstor.org/stable/2946768>

BEAUVOIR, Simone de a Jan PATOČKA. Druhé pohlaví: výbor. 2. vyd. Přeložil Josef KOSTOHRYZ, přeložil Hana UHLÍŘOVÁ. Praha: Orbis, 1967. Malá moderní encyklopedie (Orbis).

KRUKS, Sonia - Gender and Subjectivity: Simone de Beauvoir and Contemporary Feminism Vol. 18, No. 1 August 1992 pp. 89-110, <https://www.jstor.org/stable/3174728>

SCHELSKY, Helmut – Die Skeptische Generation. Eugen Diederichs Verlag. 1963. ISBN . 978-

3548031842

JAMES, Sharon. Genderová ideologie: co všichni potřebují vědět?. Přeložil Julie PETRECKÁ.
Žandov: Poutníkova četba, 2022. ISBN 978-80-87606-51-3.

ROUGEMONT, Denis de - Love in the Western World, Princeton University Press, 1983. ISBN
9780691013930

Zadávací Katedra sociologie,
pracoviště: Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. Lucie Cviklová, M.A., Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 19.4.2023

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou/diplomovou práci vypracoval(a) pod vedením vedoucího bakalářské/diplomové práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu. V Hradci Králové, dne

Podpis autorky

Anotace: Téma této bakalářské práce vzniklo s ohledem na neustále se transformující dynamiku partnerských vztahů a soužití. Koncept monogamie je nám znám již po celá staletí, ale za zástěrkou tradičně koncipovaného soužití v nukleárních rodinách již v historických pramenech nacházíme záznamy o rozsáhlé infidelitě a polygamních soužitích. Morální otázka otevřených vztahů se váže na důležitost komunikace v partnerských vztazích a často popíraných faktech o ženské sexualitě jako takové. Součástí práce je praktický kvalitativní výzkum, jehož respondenti žijí v otevřených partnerských soužitích a podávají výpovědi ke stanoveným hypotézám, které jsou formulovány společenskými tabu okolo tohoto typu soužití.

JABŮRKOVÁ, ANNA (2025) *Problematika genderové rovnosti v otevřených vztazích v ČR*, Hradec Králové, Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové, 38 s,
Bakalářská práce

Klíčová slova: otevřené vztahy, sexualita, genderová hierarchie, monogamie, polygamie

Annotation: The topic of this bachelor's thesis was developed with regards to the constantly evolving dynamics of romantic relationships and cohabitation. The concept of monogamy has been familiar to us for centuries, but even behind the façade of traditionally structured nuclear families, historical sources reveal records of widespread infidelity and polygamous relationships. The moral question of open relationships is closely tied to the importance of communication within partnerships and to often denied facts about female sexuality as such. The thesis also includes a practical qualitative research study, in which respondents living in open relationships provide testimonies regarding specific hypotheses that arise from societal taboos surrounding this type of cohabitation.

JABŮRKOVÁ, ANNA (2025): *The issue of gender equality and sexual orientation in open relationships in the Czech Republic*, Hradec Králové, Philosophical Faculty, University of Hradec Králové, 38 pp. Bachelor Thesis

Keywords: open relationships, sexuality, gender hierarchy, monogamy, polygamy

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala své vedoucí práce paní Mgr. Lucii Cviklové, MA, Ph.D. za odborné vedení, trpělivost, vzájemnou výměnu zajímavých podnětů, informací a za ochotu se mnou toto složité téma zpracovávat.

Obsah	
1. Úvod	10
2. Teoretická část	10
2.1 Základní pojmy	10
2.2 Historické aspekty vývoje sexuality	13
2.2.1 Historicko-antropologická perspektiva	13
2.2.2 Konzervativní a křesťanský pohled	14
2.3 Kritika dichotomie klasických ženských a mužských sociálních rolí	14
2.3.1 Společenské pojetí genderové dominance	15
2.3.2 Hodnotově-normativní systém a náboženství v rámci vztahů	16
2.4 Současné teorie a poznání	17
2.4.1 Sexuální a partnerské normy, erotika, láska	17
2.4.2 Změna perspektivy aneb od nukleární rodiny k rodině moderní	20
2.4.3 Psychoanalýza, Interpsychologie a Intersubjektivita	21
2.4.4 Koncept otevřených partnerských vztahů pohledem sociologie	21
2.4.5 Darwinovo poznání o promiskuitě opic a lidí	22
2.4.6 Společenský pohled na koncept otevřenosti a vztahovou submisi	24
2.4.7 Sociální jednání a sociální interakce	26
2.4.8 Teorie moci	26
2.4.9 Koncept svobody a represe	27
3. Praktická (empirická) část	29
3.1 Metodika výzkumu	29
3.2 Výzkumné otázky	30
3.3 Respondenti a rozhovory	32
3.4 Etické zásady výzkumu	33
3.5 Průběh výzkumu	33
3.6 Kódování rozhovorů	33
3.7 Limity výzkumu	40
4. Závěr	41
5. Seznam literatury	43
6. Příloha	46

1. Úvod

Monogamní vztahy jsou dlouhodobě považovány za normu, vycházející z tradičních křesťanských rodin a teorie, jež vypovídá o využívání sexuality jako formy moci. Na otevřené vztahy, popřípadě vztahy polyamorní je mnohdy všeobecně pohlíženo jako na promiskuitu bez morálky, ale z historických zdrojů je zjevné, že v historii tyto formy soužití byly relativně běžnými a v některých kulturách přetrvávají i dodnes. Teoretická část práce se opírá o různé přístupy k sociálnímu kontaktu a interakci, dějiny sexuality i populárně-naučnou literaturu, věnující se tématice otevřených vztahů a polyamorie. V praktické části jsou dotazováni respondenti, kteří žijí v otevřených vztazích a ve formě polostrukturovaných rozhovorů reflektují svou životní situaci, proč se pro takovou formu partnerského soužití rozhodli, a jakým způsobem jej udržují v dlouhodobém horizontu. V této práci zjišťuji pozitiva a negativa soužití v otevřeném vztahu a zaměřuji se zde také na začlenění, na rozdíly respondentů v rámci jejich sociálních skupin a rozdíly ve vnímání jejich pohledu na vztah jako takový. Během psaní této bakalářské práce proběhlo pár drobných úprav v rozsahu tématu práce a konečná verze není tedy úplně totožná se zadáním z eVSKP. V práci byl rámcově upraven i seznam četby, tudíž díla Denise Rougemonta a Sharon Jamesové byly nahrazeny díly od Herberta Marcuseho a Michaela Foucaulta.

2. Teoretická část

2.1 Základní pojmy

Otevřený vztah (open relationship) je pojem, jenž označuje druh vztahu, který dovoluje partnerskou infidelitu v rámci poznávání a získávání nových zkušeností či zážitků. Tento typ soužití je postaven na primárním partnerství, jenž doplňují partnerství sekundární, ve většině případů postavené pouze na sexuálním styku či rozšíření vlastních sexuálních hranic, obzorů, pochopení a následování vlastních tužeb. Mnohdy je na něj nahlíženo jako na polygamii nebo také mnohopartnerství (nelze zaměňovat s polyamorií). (Easton, Hardy, 2019)

Promiskuita je pojem etymologicky vycházející z latinského *miscere*, což znamená mísit, tudíž definice promiskuity v rámci této práce nevychází z běžného znění o náhodném nemravném mnohočetném páření, ale je motivována preferencemi jednotlivce. V případě této práce bude pojem využíván k označení několika současných sexuálních vztahů. (Easton, Hardy, 2019)

Mezi důležité pojmy v otevřených vztazích, ale také k sexualitě obecně patří zásadní koncept známý jako konsent. Tento pojem označuje souhlas k sexuálnímu nebo jinému aktu a vznikl jako reakce na společenskou problematiku znásilňování a přehlíženého sexuálního násilí. V otevřených vztazích funguje konsent jako výraz pro společnou sounáležitost a svolení k sexuálnímu aktu za dodržování partnery stanovených podmínek ze strany partnerů. Mezi další jevy, které by měly být konsensuálně schváleny patří například sdílení odhalených fotografií, pořizování

domácích pornografických záznamů nebo třeba psaní explicitních zpráv. (Ryan, Jethá 2014)

Infidelita nebo také nevěra je pojem reflektující monogamní přístup k sexuálnímu kontaktu jinému nežli se svým primárním partnerem. Tento pojem je znám také jako podvádění. V monogamně smýšlejících společnostech je nepřipustné a tedy demonizované. (Easton, Hardy, 2019)

BDSM je soubor aktivit, při nichž jedna osoba ovládá chování druhé a/nebo ji poutá či svazuje, a/nebo jí působí intenzivní smyslové vjemy. Tato zkratka vznikla ze zkratek B/D pro bondage a disciplínu, D/S pro dominanci a submisivitu, a konečně S/M, také známé jako partnerský sadomasochismus. Někdy se takovým aktivitám říká souhrnným označením „kink“. (Easton, Hardy, 2019)

Kink je označení pro neobvyklou sexuální praktiku. Shrnuje různé druhy erotické výměny moci či jiné druhy praktik. Mezi kinky můžeme zařadit například fetiš na kůži, lak či latex, výše zmiňované BDSM, pet play, wax play, kaviár, či bukakke. (Easton, Hardy, 2019)

NRE (New relationship energy) nebo také energie nového vztahu se vyznačuje intenzivními pocity, které mnohdy vychází z nových sekundárních partnerství či sexu na jednu noc (One night stands). Může doprovázet fázi líbánek známou také jako růžové brýle. (Easton, Hardy, 2019)

One night stand známý jako sex na jednu noc spočívá v sexuálním styku dvou či více osob, který se nadále znovu neopakuje. Často je praktikován osobami podporujícími klubovou kulturu aneb - chlapec se seznámí s dívkou v klubu, zatančí si, pobaví se v ten večer, mají spolu sexuální styk a druhý den se rozejdou a už se nikdy nekontaktují. (Easton, Hardy 2019)

Přátelství s výhodami je v běžném užití pojem, v současnosti popisující přátelský vztah, založený na sexuálním styku. Jde o označení osoby, s níž můžete mít sex bez závazku k celoživotnímu partnerství a romantickému vztahu. (Easton, Hardy 2019)

Sex network může být definován jako síť potenciálních sexuálních partnerů, kontaktů či událostí skrze které se lidé seznamují, komunikují spolu a nachází nové způsoby, jakými rozšiřovat svoje obzory, buď v osobním, partnerském nebo přátelském okruhu. Pod tento pojem lze zařadit swingers party, BDSM kluby, strip kluby, či uzavřenější přátelské dýchánky nebo klidně i seznamky. (Foucault, 1999)

Polyamorie, často také označovaná pouze jako „poly“, je v posledních letech stále rozšířenějším typem partnerského soužití. Někteří lidé mají pocit, že se tímto označením člověk hlásí k jakékoliv jiné formě partnerství, nežli je monogamie, zatímco jiní omezují její význam na oddané dlouhodobé milostné vztahy ve více lidech. (Easton, Hardy, 2019)

Polyfidelita je podmnožina polyamorie, v níž více než dva lidé tvoří sexuálně výlučnou skupinu. Někdy je považována za strategii pro bezpečný sex. Pro tento výraz lze také použít pojem endogamická polyamorie, nebo-li polyamorie držící se své vlastní vnitřní skupiny. (Easton, Hardy, 2019)

Exogamie v rámci nemonogamních vztahů je partnerství, ve kterém jsou partneři vyhledávání mimo svoji vlastní vnitřní skupinu. Toto tvrzení může platit jako opak pro hledání partnerů, například v rámci náboženských sdružení, incestu a podobně. V rámci polyamorie je exogamie vnímána jako partnerství mimo domluvenou polykuli (například v případě kitchen table polyamory, kdy všichni partneři v rámci polykule randí mezi sebou a také spolu žijí). (Engels, 1949)

Safe sex nebo také bezpečný sex je definován jako sada praktik určených pro redukci rozšíření AIDS a jiných sexuálně přenosných infekcí STI, též nazývaných sexuálně transferované nemoci nebo STN. (Easton, Hardy, 2019)

Žárlivost je emoce, jež je pro mnohé lidi největší překážkou k otevřené/volné lásce a cestě životem. Definice žárlivosti vychází ze sociální evoluce, ale je také součástí přirozené teritoriality. Projevuje se často jako zármutek či agrese. Lze ji také označit jako výraz nejistoty, strachu nebo pocitu vyloučení a nedostatečnosti. Žárlivost jde často ruku v ruce s nedostatečným sebevědomím či pokulhávající sebehodnotou a sebedůvěrou. Reflektuje naše nedostatky a mnohdy nás může dostat do nepříjemných situací, konfliktů z nedorozumění či vést k nenávisti mezi jednotlivci. (Easton, Hardy, 2019)

Swinging je termín, který se stal populární ve druhé polovině 20. století pro lidi, kteří prožívají svou sexualitu svobodně s různými partnery, mimo konvenční morální představy a společenská tabu. Swingers party a s nimi také swinger kluby jsou v rámci otevřených partnerství bezpečnější formou seznamování se s jinými otevřenými páry nebo jednotlivci, minimálně kvůli nutnosti předkládání testů a přítomné ochrany, která zajišťuje bezpečí obou pohlaví v rámci dané sešlosti. Swingers jsou primárně postavené na osobním komfortu partnerů a ostatních účastníků. (Easton, Hardy, 2019)

Sexualita je termín označující jednu ze základních potřeb a vlastností, která se promítá do sexuálního chování. Je realizována na třech základních principech, těmi jsou psychofyzilogický, kognitivní a behaviorální. Lidská sexualita má krom prokreační funkce i funkci rekreační. Pohlavní role lidí a jejich sexuální chování jsou vytvářeny spíše kulturními okolnostmi, než těmi přírodními a samotná sexualita se ve společnosti transformuje v erotiku (někdy také lásku). (Money, Musaph, 1977)

Zmanželštění sexu je proces, který se vyznačuje postupným „skomíráním ložnice“. Mnoho manželských párů z tohoto důvodu se poté uchyluje k nevěře či se snaží se svým partnerem vykomunikovat možnosti, které v tu chvíli mají, a proto je možné, že se odváží k experimentaci s otevřeností nebo experimentaci s jinými (novými) sexuálními praktikami, mezi které lze zařadit třeba i sex ve třech či více lidech. (Foucault, 1999)

Primární partner je v základu otevřené sexuality brán jako partner, k němuž se neustále vracíme, budujeme s ním domov a je právě tím partnerem, s nímž si nás naše blízké i široké okolí spojuje. V běžném užití znamená jistou dohodu k oddanosti mezi partnery, i přes jejich otevřený přístup k sexualitě. (Easton, Hardy, 2017)

Sekundární partner je z hierarchického hlediska viděn jakožto „ten druhý“. Jde povětšinou o milence či milenku, který nemá stejná práva a nároky jako partner

primární. Tento pojem je používán převážně v rámci hierarchické polyamorie nebo v otevřených vztazích, aby bylo možné tyto dva typy partnerství rozlišit v běžném životě. (Easton, Hardy, 2017)

Pohlaví a gender nebo také „to, co máte mezi nohama a to, co máte mezi ušima“ Jde o dichotomii pohlaví a spektrum, které známe jako gender. Tradiční definice pohlaví se rozděluje na ženské a mužské s výjimkou pohlavní intersexuality. (Intersexuál je osoba, která se narodila s fyzickými charakteristikami obou pohlaví.) Gender se na druhou stranu označuje jako spektrum, které vychází ze základu pohlaví (tedy extrémy binárního genderu), ale které mohou být na spektru jakožto nebinární, gender-bend nebo gender-fluid. (Easton, Hardy 2017)

2.2. Historické aspekty vývoje sexuality

Společenská struktura je již od jejích počátků vedena základním sociálně-biologickým instinktem pro socializaci, tvoření párů a zakládání rodin. Každý jednotlivec může koncepci hledání partnerského svazku chápat jiným způsobem, ale jeho institucionální prvopočátky můžeme spojovat s ekonomicko-náboženským kontextem, kdy páry (a později tedy manželství) vznikaly za účelem vytvoření stabilního socio-ekonomického prostředí k podpoře dalšího společenského růstu. I přes faktickou realitu toho, že v dnešní společnosti tento základ stále trvá a lidé i nadále tvoří páry a zakládají rodiny, tak z nedávných výzkumů, spisů a nově stanovovaných norem jsme schopni vyčíst, že tradiční význam rodiny již není stejný. Vznikají nové koncepty vztahových a rodinných uspořádání – otevřené vztahy či polykule, jež se v moderní společnosti vyskytují čím dál častěji. „..spíš než o zlom, šlo však o ohyb křivky, okamžik, kdy sevření mechanismů represe jako by začalo ochabovat, kdy jako by se od naléhavých sexuálních příkazů přecházelo k relativní toleranci předmanželských a mimomanželských vztahů, kdy jako by slábla diskvalifikace „pervertovaných“ a jejich zákonné odsouzení bylo částečně potlačeno, kdy tabu, která zatěžovala dětskou sexualitu, jako by byla z velké části odstraňována.“ (Foucault, 1999) Tato data se opírají o situaci v dobách 20. století, kdy nevěra nebyla stíhána jako perverze, ale začala být více tolerována. Současný stav poznání o otevřené sexualitě a vztazích se dělí na dva velmi odlišné proudy. Jeden z nich je samozřejmě proud, jenž otevřenou sexualitu podporuje a na druhý je proud křesťansko-konzervativní, který bere otevřenou sexualitu jako herezi a jednu ze zavrženíhodných perverzí.

2.2.1 Historicko-antropologická perspektiva

Na jedné straně se setkáváme s liberálním pohledem, jenž se opírá o historicko-antropologická data. Již v prvopočátcích vývoje naší civilizace historikové zaznamenávají kmenové partnerství a rodičovství. Tento jev se nadále projevuje až do dnešních dob u menších blízce semknutých kmenů, které berou ohled jeden na druhého bez ohledu na existenci instituce monogamního manželství. (Tato instituce je pro ně přežitkem) „Z biologického hlediska nejsme navrženi k tomu, abychom byli celý život pouze s jedním člověkem. Monogamie je sociální konstrukt, posílený studem a společenskými normami, které nás mají udržet „na uzdě“. Naše těla touží po rozmanitosti. Jsme zvědavé bytosti. Máme fantazie a představivost. Jsme takto naprogramováni.“ (Kim, J. 2019) Mnohým vědcům brání emoční zaslepenost brát

vážně jakýkoliv poznatek o lidské sexualitě, který nevychází z přesvědčení, že jejím základem je tradiční, monogamní, nukleární rodina. (Ryan, Jethá 2010)

2.2.2 Konzervativní a křesťanský pohled

Konzervativně-křesťanský proud pohlíží na párové vztahy primárně ze socioekonomického hlediska, kdy primární funkcí manželství nebo partnerství je exkluzivita ženy pro jejího partnera a na opačné straně zajištění ženy a jejích potomků od jejího muže. „Primární literatura o pohlavním výběru označuje mimopárové rodičovství za ‚nevěru‘ na párovém svazku. Je příkladem aplikování současné manželské definice na živočišnou říši.“ (Roughgarden 2007) Hlavním přínosem pro vznik myšlenky nukleární rodiny a monogamního partnerství byla práce Malinowského – nejuznávanějšího antropologa své doby, jehož výzkumy a teorie přinesly tomuto světu právě opovržení skupinovými manželstvími, a který zpochybňuje myšlenku, že kmen, podobně jako rodina může být reproduktivní skupinou. (Malinowski, 1962)

Ve většinové společnosti, pro kterou jsou charakteristické monogamní kulturní vzorce, jsou dívky vedeny k pokoře, poslušnosti, citlivosti a hlavně pečlivosti – tyto stereotypy jsou posilovány rodinou a výchovou, kdy jsou vedeny k přebírání rolí, které jsou za normálních okolností přiřazovány ženám, jako je pečování o domov a o děti. Další povinností dívek je často nutnost slušného vychování v souladu se společenskými normami, což může také vést k omezování jejich možností a automatickému přijímání daných sociálních rolí a například i pracovních pozic. Dívky se mohou snažit podřídit společnosti a vyrovnat se tak s těmito očekáváními a stereotypy, ale může to vést také k tomu, že nikdy nepoznají své možnosti a potenciál – mohou poté trpět nízkou sebeúctou a pocitem méněcennosti. Společenské normy jsou v tomto nespravedlivé, tato očekávání brání dívkám v rozvoji a kompletním využití jejich potenciálu a schopností – dívky by měly být vedeny k přemýšlení o sobě samotných jako o individuálních bytostech, nikoliv jako o součásti stereotypní role ženy. (Beauvoir, 1967)

2.3 Kritika dichotomie klasických ženských a mužských sociálních rolí

Stereotypizace sociálních rolí mužů i žen je jistým klíčovým aspektem křesťansko-konzervativní společnosti a základním kamenem její agendy. Simone de Beauvoir na základě rozboru francouzské společnosti ve svých dílech popisuje, jak jsou ženy vedeny k tomu, aby se staly dobrými manželkami a matkami, a jakým způsobem mají být v této roli vnímány očima mužů. Ženy jsou od malička učeny, že jediný přirozený vývoj v jejich životech je stát se oddanou manželkou a matkou. Musí být oddané své rodině a svému partnerovi, jenž je vnímán jako ochránce a hlava rodiny. Otevřená láska, která není založená na mocenské dichotomii, se zabývá otázkou, zda láska mezi mužem a ženou může být skutečně rovnocenná. Jedná se o to, zda ženy stejně jako muži mají v moderních dobách na výběr, jak v lásce, tak v možnostech rozhodování se o svojí vlastní sexualitě. V patriarchální společnosti jsou ženy a manželky totiž často vnímány jako objekty, které mají sloužit pouze a jenom mužským potřebám a touhám, a je tedy otázkou, zda je nutné snažit se pokusit

změnit tento sociální konstrukt. Tyto potřeby jsou často upřednostňovány a mohou poté vést k nerovnosti ve vztahu, kdy je žena podřízena muži a za každých okolností se mu musí přizpůsobovat. Ženy i muži musí vnímat svou sexualitu pouze v rámci vztahů mezi oběma pohlavími. Jsou nuceny k tomu, aby cítily vinu, pokud chtějí projevit své sexuální touhy a jsou následně odsouzeny, pokud se nechovají jako dobré dívky/ženy. Snaží se vyrovnávat s tímto nerovnoměrným a nespravedlivým zacházením a ovlivňuje je to negativním způsobem. Tento společenský tlak na partnerské vztahy pochází nejen z očí společnosti a našeho postavení v něm, ale je důsledkem společenských souvislostí a také našich rodinných kruhů, náboženského vyznání a kulturního kontextu. Hledání šťastného manželství může být velmi problematické, jelikož je ženám neustále vnucováno mnoho očekávání a stereotypů. (Beauvoir, 1967)

Podle americké psycholožky Jessicy Benjaminové existence genderové polarity se vyvíjí jako reakce na nedostačenou subjektivitu ženy. Podle freudiánské teorie penis symbolizuje moc, odlišnost a touhu. Ženství podle Freuda konstruuje sexuální pasivitu. Žena má přijmout zrušení své vůle a stát se „andělem“ dohlížejícím na domácí štěstí. Kulturní instituce mateřství je klíčovým faktorem genderového vývoje. Všechny tyto problémy byly znovuotevřeny ve 20. století během druhé vlny feminismu K. Horneyovou a J. Mitchellovou. Kritizovaly hlavně Freudův pohled na ženu jakožto kastrovanou a bezmocnou bytost. (Benjamin, 2016)

2.3.1 Společenské pojetí genderové dominance

Kulturní reprezentace mužského a ženského pohlaví obecně neuznává genderový aspekt a většinou upřednostňuje mužskou perspektivu. Společenská separace veřejného a soukromého sektoru společnosti, kterou feministky dlouho kriticky označovaly za hlavní formu dělby práce a strukturace veřejného prostoru, je význačná pro genderovou dominanci. Racionalizace definuje proces, v němž strojově odosobněné způsoby interakce nahrazují ty afektivní. Mužská dominance podle Webera úspěšně zvládá hegemonii instrumentálního poznání a akumulace zisku. (Weber, 1871) Pro teoretiky Frankfurtské školy jsou tyto autority pouhým zdáním ekonomické bezmocnosti a závislosti. Bez ohledu na rostoucí procento žen ve veřejné produktivní části společnosti je svět stále orientovaný na muže. Feministická kritika odmítá předpoklady moderního myšlení, že individualita je univerzální, zatímco gender je nepodstatný pro její konstituci. Genderová polarita je podle Webera bohužel nevyhnutelným společenským jevem pro všechny teorie a směry. Pro genderové konzervativce je feministická představa o participaci žen ve veřejné sféře překážkou pro obnovení rodinné a společenské stability – z této teorie vychází také Peter L. Berger a jeho manželka Brigitte Bergerová. Bergerovi obviňují feministky z toho, že posilují nestabilitu partnerských vztahů a neochotu matek trávit čas s dětmi. Odkouzlení stimuluje snahu o znovuokouzlení genderově přijímané verze společnosti. Mnoho feministek poukázalo na reakce dezolátního stavu mateřství. Na straně druhé mnoho feministek poukázalo na neutěšený stav mateřství a připojily se i k odpůrcům pornografie, kteří určují dominanci tím, že se zaměřují na sexuální násilí mužů. (Loužek, 2005)

Zatímco jeden proud feministické kritiky se soustřeďuje hlavně na podmínky sexuální polarity, tak na základě Freudovy teorie a zejména jeho teze o koncepci závislosti penisu není možné usilovat o jakoukoliv rovnost mezi muži a ženami. Otcovský ideál separace ztělesňuje zapuzení ženskosti a prohlubuje propast mezi genderovou dominancí a submisivitou, čímž tedy zdůrazňuje rozdíly mezi objektem a subjektem. Z pohledu sociologie je tento náhled jednostranný. Pomíjí totiž všechny protichůdné tendence, které současný rodinný život zintenzivňují. Primární otec jako koncept (Adorno, 1947) byl chápán jako hypnotický vůdce po vzoru Sigmunda Freuda. Otcovská postava hraje velkou roli ve vnitřním konfliktu dítěte – buď v defenzivním slova smyslu nebo v tom konstruktivním. Přirovnávání psychologického vývoje jedince společenskému uspořádání pobízí ke svržení matriarchátu patriarchátem. Aspekty narcismu jsou asociovány s genderem. Nezávislost je spojována s mužstvím a jednota s ženstvím. Oidipická konstrukce diferenciací se jeví jako dominantní způsob reprezentace genderové problematiky v moderní společnosti – genderová odlišnost je integrována jako součást psyché. Pohlavní dichotomie je mocně spojována i se společenskými kritiky Brownem a Marcusem, kteří potvrzují tak zvaný neomezený narcismus. (Chasseguet-Smirgel, 2001) Tento vliv může na jedince působit negativními způsoby při výběrech partnera či svobodného rozhodování v rámci partnerských standardů.

„V sociálních vztazích lidí se děje totéž, s čím se psychoanalytické bádání seznámilo ve vývoji individuálního libida. Libido se přiklání k uspokojování velkých životních potřeb a volí si osoby, které se na tom podílejí, za své první objekty. A jako u jednotlivce, tak také při vývoji celého lidstva působila jen láska jako kulturní faktor ve smyslu obratu od egoismu k altruismu.” (Freud, 1998) Genderová dominance vychází z principů sociálně-kulturního vývoje s ohledem na koncept lásky, který právě v kombinaci s Freudovým erodem a pudem smrti posouvá společnost směrem k represivním metodám potlačujícím erotickou svobodu a vyzvedává kulturu založenou na panství. (Marcuse, 1997) „Za prvé represivní modifikace sexuality uvolňují organismus pro jeho použití jakožto nástroje pro strastné, ale společensky užitečné práce. Za druhé, když se tato práce stala celoživotním hlavním zaměstnáním, tj. všeobecným životním prostředkem je již původní směr pudů tak zlomen, že se obsahem života stává nikoliv uspokojení, nýbrž jeho dosažení skrze práci.” (Marcuse, 1997) Moderní společnost vyžaduje maximalizaci efektivity práce každého jednotlivce a nebere ohledy na represii v rámci sexuální svobody. Podporuje celoživotní monogamii a maximální reprodukci nukleárních rodin, aby pro ni vznikaly nové generace pracovníků, které budou následovat příklad svých předchůdců. Sexuální svoboda je v tomto principu nemyslitelná, protože подрývá ekonomický rozvoj a jeho stabilitu. Sexuální svoboda vyzývá ke společenskému kolapsu a navrácí nás k prehistorickým principům.

Dalším negativním příkladem fungování nukleární rodiny v euroamerickém prostoru byla ve 20. století rozšířená infanticida. Děti se vkládaly do diskrétních torn, kde jich byly odstraňovány tisíce či miliony s podporou státu a církve. (Ryan, Jethá, 2014) Infanticida byla ale rozšířená po celém světě, ale v mnohých zemích byla prováděna velmi neeticky. Popisy domorodého násilí, včetně infanticidy, byly v 80. a 90. letech 20. století cenzurovány vydavateli, protože mnohé aboriginské děti byly unášeny již v dřívějších dobách a uvrhnuty do otroctví. Tato cenzura „pramenila z pocitu viny

kvůli problému ukradených dětí“. Keith Windschuttle se do debaty zapojil s tvrzením, že tento typ cenzury začal již v 70. letech. Ve stejném článku Louis Nowra navrhl, že infanticida v rámci tradičního domorodého práva mohla být reakcí na obtížnost uživit větší počet dětí – tehdy čelili Australané rozhodnutím o životě a smrti, kterým dnešní Australané již čelit nemusí. (Conor, 2016)

2.3.2 Hodnotově-normativní systém a náboženství v rámci vztahů

Hodnotově-normativní systém počínaje Durkheimovou koncepcí sociálního faktu, jenž předchází pojmu kultura, na nás jistým způsobem působí vnějším tlakem jako na jedince i na skupiny. Na základě sociálního chování a jednání v rámci kulturního působení docházíme k navazující dualitě prostředků a cílů. Kulturní imperativ příkazů a zákazů vypovídá o společenském morálním kodexu „co bychom měli a neměli dělat“. Tento morální kodex, známý jako obecná pravidla, vychází z takzvaného axio-normativního systému, který je společensky spojován s jednotlivými institucemi. (Durkheim, 1965) V moderní době na tento axio-normativní systém pohlížíme jako na situační (vázaná na kontextu situace) a osobní (vázaná na jednotlivce) relativizaci pravidel. „Soubory pravidel souvisejících s daným sociálním kontextem, ve kterém se realizují důležité sociální funkce, nazýváme institucí.“ (Bunčák, Kudová, 2014) Instituce je zjednodušeně brána jako soubor norem a hodnot. Mezi známé instituce řadíme například rodinu nebo armádu. Morální pravidla platící pro jisté instituce, ve kterých jedné osobě není lhostejné blaho a zájmy ostatních, jsou často formalizována v etických systémech. (Bunčák, Kudová, 2014) Morální aspekty v otevřených vztazích jsou velmi častou společensky řešenou otázkou, protože právě kontext přelétání z jednoho partnera na druhého může vypadat jako definitivní opuštění morálních principů jako takových. Pokud však tento typ soužití má jistá pravidla, která se nesmí překračovat, tak vzniká pouze jiná varianta soužití v instituci rodiny a partnerství.

Dalším typem kulturní normy je právo, které nevzniká spontánně, ale je stanovené právním státem. Právo je vždy vyjádřeno písemnou formou a musí být dostupné veřejnosti, aby mohla být informována. Je také vybaveno speciálním sankčním systémem, který administrují speciální orgány pro výkon spravedlnosti, například soudy, policie a právníci. Sankce jsou vyměřovány jménem státu, který disponuje donucovacími prostředky pro společnost. (Knapp, 1995) Právo a morálka spolu tvoří takzvanou normativní antinomii, což je vytvoření různých přístupů regulace jistého jednání. Sexuální styk může být uskutečněn pouze na základě konsentu – v případě vykonání sexuálního styku bez souhlasu, je toto jednání z právního hlediska viděno jako trestný čin znásilnění. Z morálního hlediska nahlížíme na nerespektování konsentu jako na společensky odsouzený čin.

2.4 Současné teorie a poznání

2.4.1 Sexuální a partnerské normy, erotika, láska

Naše kultura nás odsuzuje na základě tradičních křesťanských hodnot k monogamním partnerským vztahům, které se následně přetváří v instituci, již známe jako rodinu. V moderní sekulární době však není nutné se k těmto starým

tradicím upínat, a z tohoto důvodu již nejde o narušování morálky, ale čistě o změny v tendencích v rámci jednání a chování. Společnost se neustále transformuje a s ní se tedy transformují i standardy a normy.

V antickém Řecku byly společensky uznávané praktiky, které považovaly sexuální chování mužů k mladým chlapcům za morální problém, a z tohoto důvodu bylo tedy nutné pro ně najít jistou uměřenou definici. Řekové se zajímali o sexuální slast pouze na základě praktikování jejich životosprávy, správy domácnosti a dvoření právě mladým chlapcům. Ačkoliv jejich sexuální chování bylo jistým způsobem regulované a vedené k jistým formám střidmosti (které poté praktikuje křesťanský západ), tak se podle sokrato-platónovských spisů setkáváme s připouštěním protikladu v myšlení řeckých pohanů. Tento dvojí přístup vypovídá o „tolerantním“ myšlení o praktikování sexuální svobody, která se přenášela z generace na generaci, protože sexuální vztahy mezi dospělými muži a mladými chlapci, byly v antickém Řecku běžnou praktikou. Na druhé straně se setkáváme se spisy, které vznikaly již od čtvrtého století, jež vypovídají o nákladnosti a nebezpečí sexuálních aktivit, které jsou spojené také se ztrátou životní substance, jež by byla dostatečně silná na to, aby ji musela v případě nedostatku omezovat jistá úzkostlivá ekonomie. (Foucault, 2003)

Obecný princip monogamní uměřenosti, vznikl za dob římské helénistické antiky, kdy je obecným tvrzením, že sexuální slast je zlem, narušující ideál důsledné čistoty, ve stejných dobách se objevilo také striktní schéma monogamické věrnosti, z jehož základních principů poté čerpaly následné křesťanské společnosti. Tento princip však v antice ve skutečnosti praktikován nebyl. Byl pouze formálně utvořen jako předpisy a omezení. Původní stanovení vyššího morálního bytí, které je pro nás známé jako Bůh, byla spíše implikována jako požadavek střidmosti, než-li jako podoba univerzálního zákona. Sexuální aktivita v antice byla uspořádávána a koncipována jako morální problém, který ale nemůže být vymáhán jen proto, že ne vždy je totožné to, co je povoleno s tím, co povoleno není. Antika o aktu sexuálních slastí mluví jako o afrodisiích. Spadají do agonistického pole těžko ovladatelných sil, které vyžadují propracovanou strategii na jejich kvantitu a příležitosti. Chceme-li stanovit témata, jež formovaly naši sexuální morálku (například fakt, že slast spadá pod nebezpečné zlo, povinnost monogamní věrnosti a vyloučení partnerů stejného pohlaví), tak se nemůžeme ohlížet pouze na jednu fikci, kterou ve společnosti nazýváme židovsko-křesťanskou morálkou, ale také musíme vzít v potaz soubor zákazů či trvalou formu zákona. Řecká filozofie sexuální střidmost doporučovala, ale nebyla zakořeněna v nadčasovosti nějakého zákona, který by nabýval postupných odlišných podob. Vychází z postupného chápání proměn společenské morální zkušenosti, která je zásadnější než historické kodexy a také historie etiky. (Foucault, 2003)

Životospráva, hospodaření a erotika jsou tři pilíře umění chování, které v antice ustavily pohled na specifickou sexuální morálku (nebo spíše specifickou modulaci sexuálního chování). Tímto rozpracováním požadavků jisté sexuální střidmosti Řekové neusilovali o definici nějakého kodexu a nesnažili se ani uspořádat samotné sexuální chování. Na straně životosprávy je uměřenost definována umírněným a příhodným užíváním afrodisií – tato praktika vyžaduje pozornost, která se zaměřuje na korelaci mezi proměnlivými fyzickými stavy a měnícími se vlastnostmi ročních období. Na straně hospodářství je jasně definovaná forma uměřenosti za pomoci

vzájemné partnerské věrnosti a zároveň jistým výsadním postavením, jenž má manžel vyhrazené pro jeho zákonnou manželku, nad níž uplatňuje svoji moc. V tomto případě nelze mluvit o vystihnutí správného momentu, ale o udržení jedinečné hierarchie v rámci uspořádání jejich společné domácnosti po dobu její existence – kvůli zajištění její co nejdelší trvalosti musí muž praktikovat jistou formu sebeovládání v rámci moci nad domácností. Na posledním místě je zde uměřenost v rámci erotiky, která je opět odlišná od předchozích dvou pohledů. Erotika neukládá běžnou jednoduchou formu odříkání. Erotika s sebou nese ideál rezignace na veškerý sexuální styk s mladými chlapci. Je spjata s vnímáním času, který se liší od toho, se kterým se setkáváme v souvislosti s tělem či manželským závazkem – jde o koncept pomíjivosti v čase, který neodvratně směřuje k brzkému konci. Erotiku oživuje péče o respekt mezi jednotlivci, jímž se prokazuje mužnost dospívajících chlapců a jejich budoucího statutu jako svobodných mužů, kteří jsou vlastními pány svojí slasti. V tomto případě je nutností zjistit, jakým způsobem se muž chová sám k sobě v rámci existence opravdové lásky mezi mužem a chlapcem a zda je možné uvolnit mezi nimi prostor pro svobodu toho druhého. Otázku této úvahy o svobodě nakonec nastolila platónská erotika skrze složité vztahy mezi láskou, rezignací nad slastí a přístupem k pravdě. (Foucault, 2003)

„Řekové nebyli dědici přesvědčení, podle něhož nějaká božská mocnost lidstvu zjevila zákoník upravující sexuální chování, a sami se takovým zákoníkem neřídili. Neměli žádnou instituci, která by měla moc k tomu, aby si vynutila respekt k sexuálním zákazům. Řekové měli pocit, že tváří v tvář starším, bohatším a vyvinutějším kulturám, než byly ty jejich, se mohou svobodně rozhodnout, přebírat, rozvíjet, a především inovovat.“ (Dover, 1989) Princip sexuální etiky v Řecku sice spočíval na tvrdém systému nerovností, ale v myšlení byla sexualita problematizována jako vztah, který reflektuje uplatňování svobody u svobodného muže, formách jeho moci a přístupu k pravdě. Problematizace vztahu k mladým chlapcům vyžaduje právě co nejsubtilnější formy střídmosti, ale v průběhu jejího vývoje lze pozorovat přesun jejího ohniska: postupným přesunem soustředění z chlapců na ženy. Což neznamená, že láska vůči chlapcům vymizí, ani že již nebude zkoumána, ale primárním bodem zkoumání a zájmu bude v rámci sexuálních slastí žena a vztah k ní, ať už jde o téma panenství, významu manželek či asymetrické hodnoty mezi manželi. (Foucault, 2003)

Mezi sedmnáctým a osmnáctým stoletím se začal ve zkoumání sexuality a etiky projevovat zájem o sexualitu dětí a v obecnější rovině také zájem o vztah mezi sexuálním chováním, normalitou a zdravím. Je zde viděn další přesun ohniska z percepce problematizace ženské sexuality na sexualitu tělesnou. Při tomto přesunu ale však dochází ke sjednocení prvků, jež jsou rozesety v různých uměleckých pohledech na vnímání slastí. V jádru problematiky fyzického sexuální chování je hlavně touha. V současném světě sexualita není potlačována, ale naopak je trvale a velmi aktivně podněcována. Je využívána jako produkt, který funguje na straně normy, vědění, samotného bytí, regulací a disciplíny. Podle Markýze de Sade sex existuje však bez normy či jakýchkoliv pravidel, přičemž podléhá neomezenému zákonu moci, která zná pouze a jenom sama sebe a svůj vlastní zákon. Ačkoliv sexualita a krev podléhají dvěma diferencovaným režimům moci, tak jsou ve skutečnosti jenom přechodem z jednoho procesu do druhého, který je zaznamenán

skrze přesahy, interakce a ozvěny. Krev i sexualita jsou povolávány v celé její síle, politické moci ve druhé polovině 19. století, kdy se k dispozitivu sexuality začal postupně přidávat rasismus. Celá politika rasismu byla poté postavena na čistotě krve, proto byl tedy nacismus nejsilnější skrze fanatismus krve a propagaci disciplinární moci. Eugenické uspořádání společnosti pod rouškou zestátnění bylo tedy doprovázeno další snovou exaltací superiorní krve, která implikovala systematickou genocidu druhu. Hitlerovská politika sexu v dobách nacismu byla transformována z ovládání lidské sexuality a druhu v největší historicky zaznamenanou genocidu. Z historického hlediska je sex brán jako něco za co stojí umírat. (Foucault, 2003)

Když západ objevil koncepci lásky, byla jí přiznána nevyčíslitelná hodnota, která přesahovala hodnotu lidského života jako takového. V dnešní době se tento přístup postupnou transformací změnil z lásky právě na samotný sex, který v jednotlivci vyvolává dostatek fascinace, aby pro něj byl schopen zemřít. Touha po sexu je pro celou společnost svazujícím příkazem k jeho poznání a odhalení jeho zákonů a moci – je to touha, jež nás nutí mu věřit a stvrzuje v nás právo na svůj vlastní sex navzdory veškerým mocenským přístupům.

2.4.2 Změna perspektivy aneb od nukleární rodiny k rodině moderní

Koncept romantické lásky zásadně pozměnil sociální vztahy, protože rodiny již nevznikaly převážně pro ekonomický účel. Láska se tak stala univerzální formou milostného citu. Láska bývala v minulosti spíše věc moci, protože muži nedokázali brát ženy jako rovnocenné partnerky s vlastní identitou, ale jako pouhé manželky, které reflektovaly úspěchy a zázemí muže. Kvůli ženské nerovnosti tedy byla manželství založena hlavně na závislosti žen a jejich účelovému postavení ve společnosti.

Evropská společnost začala v teorii individualizace zpracovávat společenský šok a změny v pravidlech samotné společnosti – tedy i chování rodiny a uzavírání manželství. V moderní společnosti přibývá více domácností s jedním dospělým, nesezdaným párem či bezdětné rodiny. V polovině minulého století tyto rodiny tvořily až tři čtvrtiny domácností v ČR, dnes už je to už jenom 55%. Počet domácností s nukleárními rodinami tedy v moderní společnosti neroste, ale naopak klesá, protože mnohé osaměle žijící ženy si pořízují děti a tvoří tedy neúplné domácnosti s jedním rodičem nebo některé páry, jež děti mají v páru, tak spolu nežijí (koncept living apart together). Tento koncept soužití se mnohdy odráží právě na otevřených vztazích, kdy sekundární partneři mají své vlastní bydlení narozdíl od primárního páru, který mnohdy žije společně. V moderních vztazích všeobecně, ačkoliv není moderní ekonomika k situaci s bydlením úplně vlídná, mnozí partneři preferují svůj vlastní klid narozdíl od společného soužití.

Otevření společnosti a ekonomiky prudce zvýšilo hodnotu ztracených příležitostí – například odstranila nutnost zakládání rodin v raném věku života a pozměnilo způsoby tvoření již zmiňovaných partnerských soužití. Také se otevřely možnosti pro autentické svobodné rozhodování, což mělo velký vliv na zakládání rodin a uzavírání sňatků. Po roce 1989 v českých zemích prudce klesla sňatečnost a začalo přibývat nesezdaných párů. S příchodem modernity se rozvolnila některá významná pouta a

stabilita sňatků včetně rodinného zázemí začala klesat, přičemž tento systém původně v Evropě zaručoval soudržnost společnosti.

Manželství ztrácí v moderní době svou posvátnost a mění se v občanskou smlouvu, kterou lze kdykoliv vypovědět – domácnost v moderní době a nukleární rodina se tedy čím dál častěji rozpadají rozvodem a domácnosti se reorganizují opakovanými manželstvími. Nejistota v manželském svazku vypovídá o rozšířeném přesvědčení, že manželství je spíše krátkodobým závazkem nežli celoživotní záležitostí (Možný, 1990)

2.4.3 Psychoanalýza, Interpsychologie a Intersubjektivita

Uznání je pro lidskou existenci bráno jako zásadní. Koncepce intersubjektivit, pro nás známé jako vzájemné uznání, zahrnuje mnoho poznatků z bádání o interakcích mezi matkou a dítětem. Lidský subjekt, jakožto systém, upřednostňuje vlastní „jáství“, které je aktivní a vyžaduje jáství jiné. Tato teorie tedy nabídla také genealogii úzkosti a konfliktu. Psychoanalýza začala řešit, jak se vnímání vlastního já (self) projevuje v širším kontextu a není omezeno pouze na uspokojení přání, ale zároveň odkazuje na přístup k sobě samému. Tato sebeláska a sebeúcta poté budí v psychoanalýze zájem o různé teoreticko-klinické problémy.

Ze studia vlastního já, které trpí nedostatkem uznání stejně jako vnímání nových, aktivních a společenských jedinců v kontextu reakcí na druhé osoby a podněty v psychoanalýze vyplývá to, co Benjaminová nazývá intersubjektivním pohledem. Tento koncept původně pochází z pera Jurgena Habermase, jenž tento termín používal k vymezení individuálních schopností a sociální sféry. Termín intersubjektivita odkazuje hlavně na schopnosti a teoretické stanovisko uznání.

Intersubjektivní pohled, na rozdíl od pohledu intrapsychického, vypovídá o protipólech svého já a osoby v zájmu interakce. Intrapsychický pohled se zabývá jednotlivcem jako samostatně stojícím individuem, izolovaným od reality lidské interakce a původního přirozeného stavu jedince. V psychologii se o intersubjektivitě mluví hlavně jako o kognitivní reaktivitě – odkazuje se tím na skutečnost, že jistá akce vyvolá reakci. Vzájemné partnerské i rodinné uznání není výsledkem událostí jako fáze zrání a vývoje, ale je to proces, který je přítomen ve všech existenčních událostech a fázích. Tato idea je klíčová pro freudiánskou psychoanalýzu, protože máme potřebu vnímat a potřebu získat uznání od druhých lidí. Zároveň pro nás musí být tato idea nezávislým subjektem, a ne pouze element ve vnějším světě nebo doplnění svého vlastního ega. (Benjamin, 2016)

2.4.4 Koncept otevřených partnerských vztahů pohledem sociologie

Ve svém díle *Dějiny Sexuality* (1999) se Foucault zabýval vícečetnými vztahy, historickým pohledem na polygamii, všeobecnou sexuální a vztahovou situaci. „Ještě na počátku 17. století byla prý obvyklá určitá otevřenost. Pro sexuální praktiky se téměř nevyhledávalo ústraní; slova se říkala bez zbytečných zámlk, věci se přehnaně nezastíraly; člověk byl k nedovolenému nenuceně tolerantní. Kodexy

vulgárního, obscenního a neslušného byly ve srovnání s kodexy 19. století vcelku mírné. Byla zde jasná gesta, bezostyšné projevy, viditelné přestupky, snadno se spojující těla se vystavovala na odiv a čilé děti spolu laškovaly bez okřikování a pohoršování za smíchu dospělých: ‘kolotoč těl’.“ (Foucault, 1999)

Simone de Beauvoir se na základě vlastních životních zkušeností a faktů zaměřuje na otázku sexuality a na to, jakým způsobem jsou dívky vedeny k vnímání své a mužské sexuality. Poukazuje na fakt, že dívky jsou již od raného mládí vedeny k tomu, aby vnímaly jsou sexualitu hlavně na základě mužské perspektivy, a ne skrze své vlastní vnímání a touhy. Kvůli tomu se poté dívky mohou ve stádiu adolescence potýkat s mnohými problémy spojenými se svými těly a sexualitou. Ve své knize „Druhé pohlaví“ také popisuje, jakým způsobem jsou dívky vedeny k tomu přizpůsobit své tělo a sexuální chování potřebám, očekáváním a mužským stereotypům. Dívky se tedy mohou pokoušet potlačovat svoje touhy, pocity a sexuální potřeby, aby odpovídaly sociálním normám za cenu toho, že budou bojovat s vnitřním napětím a nespokojeností. Beauvoir poukazuje na to, že dívky mají mnohdy omezený přístup k informacím o sexu a sexualitě, ale chlapci jsou vedeni k experimentování a stavění svých vlastních tužeb k nastavení svých životních očekávání v milostném životě – to může vést k tomu, že dívky nemají dostatečné informace o vlastních tělech a sexualitě a jsou tedy závislé na mužské interpretaci sexuálního bytí. Sexuální chování dívek je často podrobena silnému dohledu a kontrole ze strany jejich vlastní rodiny a společnosti. Dívky jsou primárně vedeny k tomu, aby byly zdrženlivé a nedávaly najevo své sexuální touhy, protože v opačném případě, kdyby dívka dopustila, že bude svobodným sexuálním autonomním bytím, tak bude společensky označena za „lehkou“, ztratí svou reputaci a bude na ni pohlíženo skrz prsty. (Beauvoir, 1949) V moderní společnosti za pomoci jistých pokusů o rovnost mezi pohlavími proběhly změny v pohledu na ženskou a dívčí sexualitu; dále se také začaly objevovat drobné změny v přístupech právě ke vztahům mezi muži a ženami jako takovými.

Kulturní přetváření sexuálních pudů spadá pod původní kulturně-existenční požadavky člověka úplně stejně právě jako například nástroje a řeč. Za pomoci regulování sexuálních pudů lidí lze pozorovat základy sociální formy lidského chování a jednání. Forma sexuálního chování může být separováním pocitů slasti z těchto pudů změněna v samotný motiv vědomého jednání, jež realizují všechny kultury na celém světě.

Sexualita se formuje nejen jako láska či erotika, ale i institucionalizací pohlavních rolí v manželství prostřednictvím prostituce a práce se stává předmětem socializace. (Schelsky, 1957)

2.4.5 Darwinovo poznání o promiskuitě opic a lidí

Dvojí standard pohlavní náruživosti lze vysvětlit pomocí evolučních výzkumů Charlese Darwina, který vzhledem ke svému rodinnému a partnerskému vlivu nenahlížel na možnost, že během evoluce člověka byli naši předci promiskuitní, a tak přehlížel mnohé náznaky kmenové soudržnosti a sexuální otevřenosti v rámci

zmíněných kmenů. Darwin nebyl schopen vysvětlit, z jakého důvodu v rámci evolučního postupu si ženy vypěstovaly vizuálně přitažlivá prsa i přes to, že je jejich momentální podoba odlišná oproti jiným primátům, kteří neoplývají těmito tukovými váčky, a přes to jsou schopni plodit a živit děti. (Ryan, Jethá, 2014) V rámci evoluční teorie je však nejznámějším principem tzv. „přirozený výběr“, na který reagoval ekonomický filozof Herbert Spencer slovním spojením „přežití nejsilnějšího“, které vypovídá o přežití pouze těch nejsilnějších a nejbohatších. I když Darwin odmítal jakýkoliv princip možnosti lidské (specificky ženské) promiskuity, současná evoluční psychologové tvrdí, že lidská přirozenost nás vede k válkám, promiskuitě a agresivnímu znásilňování jako k formě nešťastného, ale bohužel funkčního principu rozmnožovací strategie. Romantická láska je tímto principem redukována pouze na chemické reakce, jež vedou lidské bytosti k nekonečnému boji plnému oboustranného zklamání a také milostných zápletek. (Thornmill, Parmer, 2000)

Teorie o samičí kopulační vokalizaci je právě v Darwinových záznamech vypovídajících o hlasité sexualitě samičích primátů zmiňována poměrně často, ale zároveň je přenášena i do sféry lidské sexuality. V prehistorických dobách byl velmi rozšířený koncept povinných orgií, ze kterých vyplýval kmenový styl společného rodičovství, které bylo postaveno na takzvaném „boji spermií“, kdy otcem dítěte ve kmeni byli vlastně všichni účastníci těchto orgií, a proto nikdy nebyla nouze o otcovskou figuru. V těchto společenstvích byli otcem všichni. Teorie samičí kopulační vokalizace je rámcově zmiňována i dnes, protože lidská sexualita, i přes konzervativní pohled na ženy jako stydlivé, tiché a nesexuální, je často zaznamenávána jak v moderní pornografii, v populárních médiích jako je literatura či hudba, tak i v každodenním životě v rámci partnerských soužití. Tato koncepce také rozvíjí myšlenku, na kterou se odkazují i konzervativní křesťané, a tou je svádění k ženské promiskuitě v důsledku jejich sexuálního uspokojování. Ženský orgasmus působí u samic chuť na další kopulaci, a tedy poté vede ke střídání partnerů, protože ženská sexualita je narozdíl od té mužské zřejmě neukojitelná. Pokud není ženská sexualita uspokojována a rozvíjena, tak jediným způsobem, jakým udržet ženy ctnostné a poslušné je přehlížení jejich sexuálních potřeb. (De Waal, 1982)

Po roce 1945 pomocí otevření německého trhu se Němcům dostalo nevídaného množství amerického marketingu a produktů, mezi které patřila i obrovská vlna černého rock'n'rollu (primárně díky Elvisovi Presleymu), díky kterému se otevřela brána pro výraznou sexualizaci našich životů. V Německu, však na rozdíl od amerického trhu, nebyl vliv černého rock'n'rollu a reakce mladých brán jako negativní. V době, kdy byl gender a rasa přidán jako kategorie do sociologických výzkumů mládežnických kultur v 50. letech, tak například Jost Hermand tvrdil, že adolescenti nižší třídy v Západním Německu vnímali rock'n'roll jako marxisticky situovanou formu rebelie, skrze kterou se mohou i sexuálně vyjádřit. (Poiger, 1996)

„Celoživotní monogamie jako ideál je relativně nový koncept v lidských dějinách, kterým se odlišujeme od ostatních primátů. V dlouhodobém monogamním vztahu nelze dosáhnout nic, čeho by nebylo možné dosáhnout bez něj.“ „Podmnožinou tohoto mýtu je přesvědčení, že když jste zamilovaná, automaticky ztrácíte zájem o ostatní; pokud tedy máte sexuální nebo milostné pocity vůči někomu jinému než svému primárnímu partnerovi, pak nejste skutečně zamilovaná.“ (Easton, Hardy,

2019) Otevřené vztahy jsou jistou formou narušování heteronormativní instituce, protože v nich nemusejí být genderové role tak jasně dané jako ve vztahu, v němž se vyskytují pouze dva lidé. (Zmeškalová, 2010) „Aby otevřený vztah fungoval, musí oba partneři nejen přijmout, ale dokonce podporovat svého partnera v tom, aby měl nové sexuální zážitky s jinými lidmi. Samozřejmě, že nemusíte znát details, ale musíte se dostat do bodu, kdy upřímně chcete, aby váš partner prozkoumával svou sexualitu s jinými lidmi – kvůli němu samotnému. To je něco, co mnoho lidí nedokáže svému partnerovi poskytnout. Vyžaduje to nejen obrovskou důvěru ve vztah, ale i hlubší důvěru v sebe sama.” (Kim, 2017) Již v úvodu této práce je zmíněn Etiopský kmen Mursi, který je nejznámějším nemonogamně žijícím uskupením, jenž čítá kolem 10 000 členů a žije od moderní společnosti izolovaným pasteveckým životem, je znám nejen pro své extrémní fyzické modifikace, ale také pro svůj způsob života. Mursijové jsou hrdí a odolní lidé. Společnost kmene je polygamní, muži mohou mít více manželek, jsou tedy polygynní, pokud si své ženy mohou dovolit. Jejich vesnice jsou tvořeny kulatými chýšemi z trávy a hlíny, roztroušenými po krajině.

2.4.6 Společenský pohled na koncept otevřenosti a vztahovou submisi

Otevřené nebo také polyamorní vztahy navazují na revoluční tradici hnutí požadujících sexuální svobodu a volnou lásku v 60. a 70. letech v USA. Hlavní rozvoj výzkumu polyamorie a polyamorního hnutí nastal až začátkem 90. let. V této době také vznikl a rozšířil se pojem polyamorie, označující tento specifický typ vztahů. (Newitz 2006) Submisi většinou chápeme jako touhu těch, kdo jsou podrobeni a zároveň jako jejich osud, který přijímají bez možnosti modifikace. Dominance začíná pokusem o popření závislosti. Nejběžnější forma erotické dominance je klasifikována jako sadomasochistické fantazie vztahu pán-otrok. Úkon znásilnění těla se stává způsobem reprezentace tohoto konceptu, jenž dává v sázku nejen psychické, ale i fyzické jáství. Nejznámější analýzou o těchto sadomasochistických fantaziích je studie P. Réagové - Story of O. Toto dílo bylo velmi kritizováno feministkami, protože O se dobrovolně podrobuje svému masochismu. O se má odevzdat jako člověk a stát se pouhým objektem-věcí. Její ovládání je distancováno symbolikou penisu pro zachování oddělené subjektivity. Sexuálně se odevzdá silnějšímu muži a tím ztrácí svou společenskou nadvládu. Je to bráno jako symbolika mučednictví, které vnímala jako vykoupení ze svých hříchů. Z toho vyplývá, že erotizace bolesti dává zakusit nadvládu proměnou bolesti v potěšení. (Freud, 1924) Průlom ve vztahu dominanty a jeho otroka nesmí nikdy jejich hranice skutečně zrušit, protože následným výsledkem je smrt. Buď zmizením sebe sama z role submisivní nebo absolutní disociací z role dominanty. Freudova pudová teorie vychází z interpretace ztráty napětí mezi jednotlivci. Smrt ve formě agrese podle Freuda je naší hlavní ochranou vůči podlehnutí tomuto napětí. V erotickém smyslu se propojuje sadomasochismus jako pud destrukce, při kterém můžeme chápat alianci mezi lidskou sexualitou a instinktem smrti.

Submisi většinou chápeme jako touhu těch, kdo jsou podrobeni a zároveň jako jejich osud, který přijímají bez možnosti modifikace. Dominance začíná pokusem o popření závislosti. Nejběžnější forma erotické dominance je klasifikována jako

sadomasochistické fantazie vztahu pán-otrok. Materialita sexuality tak, jak ji známe, je postavená na aktu sexu jako takovém, protože ačkoliv moc, která se vykonává prostřednictvím sexuality, musí být postavena na základní fyzické rovině sexu jako takového. Sexualita není vůči moci oblastí, na níž je působeno, ale naopak je účinkem a nástrojem jejího uspořádání. Sex je však ve vztahu k moci něčím jiným než-li sexualita jako taková. Je právě ohniskem a zakotvením, z něž sexualita vychází. Na základě linií, jež postupem času formovaly koncept dispozitivu sexuality, zde existuje právě pozorovatelná idea, že existuje něco jiného než těla, jejich funkce, fyziologické systémy a slast. Je to sex samotný. Sex, který má své jedinečné vlastnosti a také své vlastní zákony. Sex byl v procesu hysterizace ženy definován třemi způsoby. To, co mají muž i žena společné, to, co má pouze muž, a tedy ženě chybí nebo také jako to, co samo konstituuje tělo ženy, řídí je zcela podle funkcí rozmnožování a v důsledku této funkce je rovněž neustále rozrušuje. Hysterie je v této strategii interpretována jako hra sexu do té míry, nakolik je jedním i druhým, celkem i částí, principem i nedostatkem. Z hlediska fyziologie je vždy přítomný, přihlížíme-li k jeho aktivitě a nepřítomný, pokud odkazujeme na jeho reprodukční účel. Dále může také být aktuálním ve svých projevech, ale latentní v účincích, jež se mohou objevit v jeho patologické vážnosti až nakonec v dospělosti, kdy je stále přítomna dětská sexualita, která je přítomna ve formě tajné kauzality, a která má sklony anulovat sexuální styk s dospělými. Medicína 18. A 19. století předpokládala, že předčasná vyspělost vede ke sterilitě, impotenci a frigiditě, ale také neschopnosti zakoušet a prožívat slast, nebo také má za vinu znecitlivění smyslu. (Foucault, 2003)

Patologizace perverzí uvedla sex do vztahu k biologickým funkcím a anatomicko-fyziologického aparátu, jenž udává jeho smysl, jinými slovy jeho účel - ale také je odkazován na pud, na jehož vlastním rozvinutí se může navázat právě i jistá perverze, čímž je tato perverze také manifestována. Na perverzní chování je nejčastěji nahlíženo jako na fetišismus, který od roku 1877 sloužil jako hlavní směr analýzy pro všechny ostatní deviace. Lze v něm jasně vyčíst fixaci pudu na jistý objekt, jenž je biologicky neadekvátní. V socializaci prokreačního chování je sex označován za průnik zákonu reality a ekonomie slasti. Nejznámější aktivitou, která pod tento princip spadá, je přerušovaná soulož. Přerušovaná soulož totiž představuje bod, kdy instance reality nutí jednotlivce ukončit slast, ale kde se zároveň slast prosazuje navzdory ekonomii, kterou ukládá realita. Tato idea sexu je svým způsobem stanovována dispozitivem sexuality a ten jí umožňuje, aby byla manifestována jako proces podřízený hře celku a části nebo také excessu a deficience. Tím způsobem se postupně utváří základ obecné teorie sexuality. (Foucault, 1999)

Sex se prezentuje jako jedinečně označované, ale i jedinečně označující. Je na něj pohlíženo jako na funkci i latenci, ale také i jako na pud a smysl, který dokáže perfektně vyjádřit linii vědění o lidské sexualitě a biologické reprodukci. Sex zajistil možnost převrátit reprezentaci vztahů moci a sexuality skrze maximalizaci neredukovatelné naléhavosti. Je to ideální prvek organizující moc způsobem, jímž se zmocňuje těl, jejich materiality, sil, energií, počitků a slastí. Nyní dospíváme k tomu, že naše srozumitelnost spočívá v tom, co bylo po staletí bráno jako šílenství. V tom smyslu, že naše tělesná ctižádostivost byla vnímána jako společenské stigma a naše totožnost jako temné bezejmenné puzení. (Foucault, 1999)

Do dnešních dob není jasné, zda beauvoirovské naděje nakonec nějakým způsobem pomáhají těm, kteří uvízli v takových morálních dilematech jako samotná Simone de Beauvoir: člověk, který si přeje jednat morálně, trpí napětím mezi zdrženlivostí a touhou vrhnout se do pozitivní akce. Podle výkladu Sonii Ruth Kruks Beauvoir doufá, že bychom tomuto napětí neměli podlehnout, ale měli bychom jím projít s důvěrou, že dokážeme svou výsadu ohnout podle své morální vůle tak, jak je třeba. Tento přístup však s sebou nese riziko, že nás svede na scestí – problém s výsadou totiž spočívá v tom, že není vždy jasné, jak ji „použít“ způsobem, který druhým pomáhá, a nikoli škodí.” (Kruks, 2014) Právě práce Sonii Kruks reaguje na svobodomyšlný přístup života, jenž vedla Beauvoirová po boku Jeana Paula Sartera jak v přístupu vztahovém, tak politicko-etickém. V její vlastní knížce s názvem „Druhé pohlaví” (1949) Beauvoirová detailně popisuje, jakým způsobem probíhal její partnerský vztah se Sarterem. Dále v této knize popisuje vlivy rodinného prostředí a společnosti na vychovávání samotných děvčat. Zaměřuje se na způsoby socializace dívek, jaká očekávání a stereotypy jsou s nimi také propojeny, a dále na rozdíly ve výchově obou pohlaví. Mluví o tom, že dívky jsou primárně vedeny k vnímání sebe samotných jako žen, a ne jakožto individuálních lidí, které by mohly mít možnosti vlastních zájmů a cílů. Už od malička jsou dívky vedeny k tomu, aby byly schopny se starat o domácnost, rodinu a o všechny ostatní v rámci soustředění se na vztahy a péči o druhé, zatímco chlapi jsou vychováni tak, aby byli nezávislí, dobrodružnými a soutěživými lovci. Dívky mají vnímat svá těla jakožto předmět, který má být využíván muži – mají dbát na svůj vizuál (vzhled) a atraktivitu. Koncept dichotomické výchovy může mít za následek nespravedlivé a nevyvážené vztahy mezi muži a ženami.

2.4.7 Sociální jednání a sociální interakce

Na koncepci otevřených vztahů lze pohlížet na základě typů sociálního jednání, které vypracoval v 19. století Max Weber. „Civilizace se navzájem liší především velikostí podílu afektivního jednání, dělíme je na „horké” (vysoká míra exprese emocí, afektivního jednání) a „chladné” civilizace (potlačení emocí a racionální jednání). (Bunčák, Kudová, 2014)

Sociální kontakt může mít buď verbální nebo neverbální formu. Tento kontakt lze proměnit v sociální interakci, což je dynamická sekvence vzájemně orientovaných sociálních jednání dvou či více osob. V bezprostředních interakcích s jinými osobami sdílíme prostor a čas. Tyto interakce se mění v závislosti na odstupu mezi jejími účastníky. V rámci otevřených vztahů jsou primárními typy bezprostředních interakcí:

- a) Interakce intimní - typ interakce probíhající mezi rodiči a dětmi nebo milenci
- b) Interakce osobní - typ interakce probíhající mezi přáteli a blízkým sociálním okruhem

Behaviorální teorie, kterou konceptualizoval americký psycholog John Watson (1878-1958), vypovídá o tom, že lidská osobnost je chápána jako naučený repertoár způsobů chování, kterými jedinec reaguje na podněty přicházející z jeho okolí. Jiní lidé různými způsoby reagují na chování jedince. Jedinec usiluje o sociální akceptaci,

která má charakter obecné odměny, učí se opakovat akceptované chování a vzdávat se odsuzovaného – tím je odsouzen k internalizaci své osobnosti v rámci kulturních očekávání. (Bunčák, Kudová, 2014)

2.4.8 Teorie moci

Sexualita v závislosti na teorii moci vypovídá o tak zvaném dispozitivu sexuality a manželského svazku. Je interpretován jako nástroj v rámci ekonomických procesů a politické struktury. Jeho konstrukce je systém pravidel, která předepisují dynamické techniky moci. Mezi základní cíle tohoto souboru patří dodržovat zákony manželského svazku. Je zde podstatné pouto mezi partnery při definovaném statutu, které však vyvolává neustálé rozšiřování forem kontroly. „Dispozitiv sexuality nemá svůj smysl v reprodukci, nýbrž ve svém vlastním množení, inovování, zabírání dalších území, vynalézání a ve stále detailnějším pronikání těl a stále globálnější kontrole populace.” (Foucault, 1999) Charcotův pohled na tento dispozitiv se snažil rozlišovat mezi sexualitou a systémem manželského svazku, aby zaručil technickou vyspělost a autonomii manipulace se „sexuálním tělem”. (Charcot, 1888) Existuje jisté morální dilema, navazující na teorii moci v rámci sexuálního potěšení. Pokud v rámci monogamie máme moc nad druhým, ale otevřené vztahy nám nabízejí jistou svobodu za určitých podmínek, tak je tento způsob bytí z politicko-mocenského hlediska absolutně nepřijatelný z toho důvodu, že podrývá tradiční instituce a otázku křesťansko-konzervativní morálky. „Nemůže to být tak, že existuje neodolatelná dialektika moci, v níž pro morálku není místo?” (Kruks, 2014) Agrese poutaná společností končí tím, že redukuje svět a dělá z něj objekt, který si podrobuje. Chlapci tedy rozvíjí svůj gender a identitu skrze přerušení identifikace od osoby, ke které nejvíce lnou. Nancy Chodorowová poukazuje na rozdíly v mužské identitě – rozdělení na úkor spojení a soběstačnost na úkor závislosti. Feministické kritičky se tímto dostaly do kontradikce s tímto přístupem, kdy vyzdvihují ženskou mateřskou přirozenost, ale zároveň odmítají ženskou přirozenost jako masochistickou. (Benjamin, 2016)

2.4.9 Koncept svobody a represe

Protikladem koncepce svobody je existence donucení (nebo také donucování), přičemž byla zplozena myšlenka budoucnosti individuality a samotných individuí, jež mají v této budoucnosti žít. „Když je možná svoboda postavena proti svobodě skutečné, a skutečná svoboda je dokonce nazírána ve světle svobody možné, předpokládá to, že na dnešním kulturním stupni není již mnoho z námahy, odříkání a kontroly, jež se lidem ukládají, ospravedlňováno životní nouzí, bojem o existenci chudobou a slabostí.“ (Marcuse, 1997.) Freudovo vidění konfliktu mezi jedincem a společností, kdy oba tyto prvky mají své stinné a slabé stránky, je společně s konceptem dominance považováno za myšlenkovou síť, kdy buď přijmeme nutnost jakési racionální autority nebo budeme trvat na tom, že naše přirozenost je potlačena společenskými normami a řádem. (Freud, S., 1998) „Kdyby moc nebyla nic jiného než represe, kdyby nedělala nic jiného, než že by říkala ne, opravdu si myslíte, že by to člověka přimělo ji poslechnout?” (Foucault, 2003) „Čím méně může být člověk nucen fyzicky a čím více naproti tomu je nucen morálně (pouhou představou povinnosti), tím je svobodnější.” (Kant, 1907)

Freud k tomu výslovně dodává, že získávání slasti je polymorfně perverzním charakterem sexuality. Primát genitální sexuality, který se poté stává otrokem represe v rámci reprodukce v monogamním manželství, vykonává princip reality, ale tím poté sublimuje tento perverzní charakter, protože jeho pudy jsou potlačovány a jsou tedy postiženy skrze tabuistické zákazy či snižování smyslnosti sexuality a sexuálního objektu. „Svoboda od pouhé nutnosti uspokojování pudů: svoboda k odříkání, a tím společensky únosnému požitku - morální svoboda, svoboda od svévolného násilí a od anarchie boje o existenci: svoboda ve společnosti založené na dělbě práce, se zákonnými právy a povinnostmi - politická svoboda a také svoboda od násilí přírody.” (Freud 1998)

Koncept represe je brán jako vztah dominance, represivní autority a divokou přirozeností. Freud chápe autoritu jako něco ‘erotického’, čím může kultura spoutávat jedince bez ohledu na odpor, ale také tvrdí, že poslušnost k civilizačním zákonům není inspirována pouze strachem nebo prozíravostí, ale láskou, láskou k postavám moci, vyžadujících primární poslušnost. V tomto kruhu, ze kterého těžko vystoupit, vždy po revoltě následuje vina a obnovení původní či nové autority – v každé revoluci je naděje na zrušení dominance zmařena ustavením nových autorit tedy „každá revoluce je zároveň zrazenou revolucí.” (Marcuse, 1964) Někteří badatelé se konceptu autorit postavili argumentací, že odstraněním potenciačního vytěsnění bychom mohli zrušit destruktivnost přirozených pudů.

Pokud se na tento koncept díváme z hlediska partnerského, otevírá se před námi otázka, zda je tedy monogamní partnerský vztah spíše svobodným rozhodnutím či výše zmíněným donucením, protože je společenskou normou. „Základní směr tohoto osvobození, jenž je naznačen ve Freudově pudové teorii, by nastal opětovným převzetím velké části pudové energie, která byla odvedena k odcizené práci, a jejím uvolněním pro splnění autonomně se rozvíjejících – nikoli manipulovaných – potřeb individuí.“ S ovládnutím individuí souvisí i princip slasti, který je nutný pro odstraňování napětí a bezbolestné ukojování potřeb skrze samotnou pudovou strukturu. Pudové se vzpírají odkládání ukojení, omezování a sublimaci slasti. Odmítají nelibidózní práci, kterou společenská pravidla a autority nastavují. Odpuzují člověka od přírody a jeho vlastní přirozenosti. Dle tohoto pohledu je možné získat pocit štěstí svépomocí pudů pouze tehdy, pokud jsou přirozené pudové právě zadržovány a omezovány. Princip slasti je výrazem neomezeného rozvíjení životních pudů. (Marcuse, 1969.)

V 19. století došlo ke zobecnění dispozitivu sexuality prostřednictvím stanovení sexuálního těla jako diferenčního prvku. Původ teorie represe, která postupně kompletně překryla dispozitiv sexuality, jej postupně přetransformovala ve smysl všeobecného zákazu. Jedna strana vypovídala o svém autoritářském a donucovacím vlivu prostřednictvím stanovení principu, že veškerá sexualita musí být podřízena zákonu, či přesněji, že existuje jako jeho účinek. Sexualita tedy v tomto znění může existovat pouze za podmínek podrobení se zákonu. Podle druhé strany je toto obecné rozptýlení dispozitivu sexuality kompenzováno teorií represe pomocí analýzy souboru zákazů, které se liší podle společenských tříd. „Naše sexualita, na rozdíl od sexuality druhých, je podřízena režimu tak intenzivní represe, že se od nynějška stává nebezpečnou - nejenže je sex obávaným tajemstvím, jak dřívejším generacím

ustavičně vštěpovali duchovní vůdci, moralisté, pedagogové a lékaři, nejenže je třeba ho celý v jeho pravdě, ale nese-li s sebou takové nebezpečí, pak proto, že jsme ho příliš dlouho – z úzkoprsosti, příliš ostrého smyslu pro hřích, pokrytectví (důvod není podstatný) - nutili mlčet.” (Marx, 1954)

Dle Freudovy pudové teorie autoritativní vzory činí z příkazů a zákazů vlastní zákony a ovládají vlastní svědomí. Autority tímto způsobem ovládají svobodu a pudy, které vymezují potřeby druhých a způsoby jejich uspokojování. Ačkoliv se lidská opice rozmnožuje sama od sebe, tak tento způsob reprodukce sloužil pouze k sebezáchově a vývoji druhu všeobecně. Eros jakožto pud zastupující sexualitu jako takovou se vyznačuje „získáváním slasti z tělesných zón” - nic více či méně. (Marcuse, 1969)

Dějiny dispozitivu sexuality jsou brány jako archeologie psychoanalýzy. V tomto dispozitivu hrála psychoanalýza několik souběžných rolí, mezi které patří průnik sexuality systémem manželského svazku, zařizováním se v pozici protivníka v teorii degenerace a také fungováním jako rozlišujícího prvku obecné technologie sexu. Úloha pravdy je svázána s problematizací zákazu. Tento tlak se pojí k všeobecnému mechanismu ovládání a vykořisťování. V západních společnostech se změnilo v sexuálním chování mnohé. V represivním scénáři získal sex také význam jako předmět politické technologie života. Sex je přístupem jak k životu těla, tak i druhu, slouží jako princip regulací a společenské tělo je bráno jako celek. Z těchto důvodů je sexualita v 19. století až do posledních detailů pozorována v chování, pronásledována ve snech, padá na ni podezření i v sebemenších projevech psychopatologie už od raného dětství. Můžeme však dále pozorovat i procesy, v nichž se sexualita reflektuje v politice skrze různorodé politické operace, ekonomické zásahy, ideologické kampaně o morální odpovědnosti, která je zdůrazňována jako indicie společenské síly. (Foucault, 2003)

Mezi 18. a 19. stoletím byla sexualita aktivně prezentována jako hrozba, v níž byla zohledňována problematika hysterizace žen, jež vedla k lékařskému zhodnocování jejich těl a sexuality jako takové. Tyto lékařské výzkumy měly být prováděny ve jménu odpovědnosti za zdraví jejich vlastních dětí, soudržnosti rodiny a záchrany společnosti. V jiných případech byla souvislost mezi hysterií žen a sexualitou uplatňována při kontrole porodnosti a psychiatrizaci perverzí, vedoucí k intervencím majícím regulativní povahu, ale musí vycházet z individuálního výcviku. Spojení těla a populace přetransformovává sex v ústřední terč moci, která je spojována spíše s vytvářením nového života, než o hrozbu smrti. Žijeme ve společnosti sexu a sexuality, přičemž její důležitost nevytváří ani její vzácnost, ani její zranitelnost, ale spíše její naléhavost a přítomnost. Moc dává sexualitě možnost vyniknout, je pomocí ní vyvolávána a využívána, aby mohla převzít kontrolu nad světem, který se jí podřizuje. V tomto smyslu je její účinek hodnotou. (Foucault, 2003)

3. Praktická (empirická) část

3.1 Metodika výzkumu

Metoda kvalitativního (hloubkového) rozhovoru je v tomto případě zvolena, protože nás zajímá „hloubkové“ vědění účastníků výzkumu, jejich detailní vnímání fenoménu otevřeného vztahu, jejich zkušenosti, vliv tohoto konceptu na jejich život, a tedy také změny, jež kvůli tomu v jejich životech nastaly. Ve vztahu ke zvolené výzkumné otázce se nemůžeme spokojit s odpověďmi typu ANO – NE a tedy nemůžeme provádět klasické dotazníkové šetření, protože by nám mohla uniknout velmi unikátní a pro náš výzkum zásadní data.

Zvolenou metodou pro výzkum jsou polostrukturované kvalitativní rozhovory s jednotlivci, jež praktikují otevřené vztahy nebo lidé, co praktikují některý z námi známých typů polyamorie. Ve výzkumu nás tedy zajímá, jakým způsobem a z jakých důvodů se pár nebo jednotlivec rozhodli pro praktikování vztahové otevřenosti. Zda mají oba v páru stejné možnosti, popřípadě, z jakého důvodu má jeden z nich jinak nastavená pravidla a pravomoci v rámci otevřenosti jejich vztahu. Zajímám se o sociální funkčnost nastavení párových hranic v nekonvenčním stylu života a zda v těchto uspořádáních dochází ke zmenšování romantiky a znehodnocování erotiky – jsou-li tato uspořádání určena k rozpadu či naopak podporují množství „lásky“, které jsou jako součást těchto vztahů schopni nabídnout.

3.2 Výzkumné otázky

Výzkum hierarchie a udržitelnosti otevřených vztahů je tematika, na kterou je v dnešní době naráženo čím dál častěji, protože otevřené vztahy jsou způsobem partnerského soužití, které nabourává většinový společenský pohled na partnerství v monogamním smyslu slova. V teoretické části práce jsou významná data, která se opírají o lidskou přirozenost pocházející z evoluční teorie, odkazující na to, že naši evoluční předkové byli promiskuitní, a že koncept monogamního soužití vzniknul s ohledem na agresivní typ sexuality, související s teritoriálním přístupem. Výzkumná otázka, která má být pro tento výzkum primární je – Existuje nějaký rozdíl v genderové hierarchii a přístupu k partnerství v otevřených vztazích v ČR? Předpokladem je, že partnerské vztahy tohoto ražení jsou nevyvážené, že pro partnery obou pohlaví neplatí stejná pravidla a funguje zde jistá hierarchická rovina. Ta je postavena na předpokladu, že muži mají větší svobodu, protože pro ženy je zásadní spíše nevěra z emočního hlediska, zatímco u mužů je předpokladem, že jejich žárlivost má vliv na teritoriální stránku věci, a tedy neumožňují svým partnerkám mít stejné možnosti a stejnou variabilitu v otevřeném vztahu, jako mají oni sami. Jsou tyto vztahy vždy určené k zániku a jsou nerovnoměrné, či je lze rámcově dlouhodobě udržovat v různých společenských podmínkách a partneři jsou si rovni?

Další výzkumná otázka v rámci výzkumu, která je velmi zásadní nejen pro nás, ale i pro samotné společenské vztahy je – zda je možné otevřené partnerské soužití či manželství udržet v dlouhodobém měřítku, vzhledem k jisté pomíjivosti sexuálního vzrušení v primárním partnerství či sexualitě obecně. Pokud by byly otevřené vztahy vždy určeny k záhubě, tak by jediným morálně správným přístupem byla monogamie, ale nebyl by tím vysvětlen fakt, že monogamní soužití často končí nevěrou jednoho z páru. V případě funkčního otevřeného vztahu je důležitou složkou

nastavování hranic mezi primárními a sekundárními partnery, komunikace jednotlivců a podmínky pro jejich vzájemné či separované soužití.

Třetí výzkumnou otázkou je otázka přátelství. Specificky jde zde o zájem, do jaké míry jsou milenci v rámci sekundárních partnerství pro respondenty také přáteli nebo naopak, do jaké míry je mezi sekundárními partnery znatelná pouze sexuální složka partnerství a osobní sociální rovina je odsouvána do pozadí, popřípadě z jakého důvodu tomu tak je. V mnohých otevřených vztazích je totiž na přátelství nahlíženo v rámci potenciálního sexuálního kontaktu mezi ženou a mužem (či při jiném složení pohlaví). Přátelství může být katalyzátorem pro sexuální styk dvou osob, ale nemusí být nutností. Respondenti jsou dotazováni i na jejich osobní zkušenosti se sexem na jednu noc, náhodnými známostmi z barů a podobně.

Čtvrtá výzkumná otázka vychází z možnosti zániku buď primárních nebo sekundárních partnerství. V případě, že spolu daný pár nebo milenci ukončí sexuální styk (řekněme, že si milenec/milenka najde svého primárního partnera a ten nesouhlasí s otevřeným vztahem), existuje zde ještě možnost, že se spolu bývalí milenci budou i nadále bavit nebo se scházet i bez sexuálního kontaktu? Jak moc velkým problémem může pro nového partnera být stálý sociální kontakt s „bývalým/bývalou“, pokud o jeho předchozím partnerství daná osoba věděla a na partnerské soužití přistoupila i přes vědomí o předchozím přístupu jeho partnera/ky.

V rámci páté výzkumné otázky se zajímám o osobní názor respondentů v otevřených vztazích na pořizování dětí a jejich výchovu. Na výchovu dětí v případě lidí, kteří praktikují sexuální otevřenost může být v rámci většinové společnosti nahlíženo jako na jistý druh perverze, protože dítě je vychováváno primárními partnery, ale zároveň je vystavováno kontaktu s různými sekundárními partnery, s nimiž jeho rodiče provozují stejné věci jako mezi sebou. Jedna z variant je dostatečná osvěta vlastních dětí o otevřené sexualitě a vzdělávání na toto téma. Na druhé straně můžeme na tento způsob koexistence nahlížet jako na matení dětské mysli skrze různé „strýčky a tetičky“.

U šesté výzkumné otázky se zaměřuji na souvislosti mezi otevřenými vztahy a vztahem jednotlivců k BDSM komunitě. BDSM komunita jako celek je postavena na praktikování netradičních způsobů sexuálního uspokojení, mezi které právě spadá i párová infidelita, mnohopartnerství a střídání partnerů například v rámci swingers či jiných druhů erotických setkání. Zde se ptám na otázku, zda jsou otevřené vztahy vždy spojené právě s BDSM praktikami či nikoliv. Otevřené vztahy mohou být také i „vanilkové“, tedy postavené pouze na střídání partnerů bez jiného eroticky netradičního kontextu, protože partneři mohou chtít pouze rozdávat více lásky více osobám a nemusí tím spadat do těchto hrátek.

Výzkumná otázka sedmá se ptá na to, jaký má otevřené partnerské soužití vliv na nejbližší sociální okruh. Zajímám se zde o to, zda tento koncept má nějaký vliv na přátele, rodinu nebo i kolegy v práci nebo zda respondenti před těmito sociálními skupinami svůj typ soužití z nějakých (a z jakých) důvodů tají. Pokud by jejich typ partnerství mohl ohrožovat například přístup jejich rodičů k danému páru nebo by z důvodu jistého etického tabu mohlo člověku hrozit ukončení pracovního poměru, tak na které straně je vlastně chyba? Je skutečně otevřené partnerství tak velké tabu, že

by mohlo lidem komplikovat sociální bytí nebo pokud je chyba na straně konzervativně smýšlejících lidí, tak proč je tento typ soužití takovým problémem?

Poslední, tedy osmou výzkumnou otázkou je teorie, že primárním způsobem udržování otevřených vztahů je otevřená a upřímná komunikace. Komunikace je bezprostředně nejdůležitějším aspektem každého mezilidského vztahu a základem většiny mezilidských interakcí a má za účel vytvořit porozumění mezi účastníky dané konverzace, popřípadě nastavit pravidla a podmínky pro interakce momentální i budoucí. Tím, že spolu partneři v primárních i sekundárních vztazích komunikují, stanovují si pravidla a hranice. Tím také tvoří jistou hierarchicky odpovídající strukturu pro primární a sekundární partnerství.

Z výsledků pro tento výzkum zjišťuji osobní přístup respondentů k tématice konstrukce otevřeného vztahu, jakým způsobem vztah funguje zevnitř a zda mají oba partneři v tomto vztahu stejné možnosti nebo zda jsou mezi pravidly pro obě pohlaví nějaké zásadní rozdíly. Ve výzkumu řeším otázky dlouhodobé udržitelnosti otevřeného partnerství a způsoby, jakými jej zachovat. Zajímám se o principy komunikace v otevřeném vztahu, výhled do budoucna v rámci partnerského soužití, výchovy dětí a partnerské etiky. Další konkluzí, jenž je mezi cíli tohoto výzkumu, je zjistit, zda a jakým způsobem otevřené partnerské uspořádání ovlivňuje jejich okolí. V rámci předchozích výsledků z jiných výzkumů jsme se u otevřených vztahů setkávali s pojmy znehodnocování erotiky a zmenšování romantiky.

3.3 Respondenti a rozhovory

Zkoumaným vzorkem je 15 respondentů ve věku 20-45 let v různých okresech ČR, kteří spolu žijí v otevřeném vztahu v rámci různých socio-kulturních podmínek.

Rozhovory pro tento výzkum byly složeny ze šesti primárních okruhů, vypovídajících o

a) Sociálním kontextu respondentů

Respondenti v této části rozhovoru vypovídají o svých socio-ekonomických podmínkách, aby pro výzkum potvrdili relevanci svých odpovědí. V tomto sektoru otázek je i zjišťováno, zda praktikované náboženství (či naopak ateismus) nějakým způsobem zasahuje do způsobu partnerského života a výběru partnerů.

b) Myšlenky soužití v otevřeném vztahu

Reflexe o motivaci k otevření partnerství. Respondenti pro tento okruh rozhovoru vysvětlují, jakým způsobem se dostali k tomu, aby jejich partnerství nebylo monogamní, kdo s touto ideou přišel, zda tento typ partnerství má v jejich očích výhody či nevýhody.

c) Komunikaci v partnerství

Nejdůležitější složkou každého partnerského soužití by měla být komunikace. Komunikace je hluboce zakořeněný způsob, jakým lidé předchází problémům a nedorozuměním. Tento okruh otázek vypovídá o tom, jak se partneři dorozumívají mezi sebou, se svými sekundární partnery, a jakým způsobem si

stanovují pravidla a hranice pro fungování tohoto soužití. Ve výpovědích je zahrnut dotaz na hierarchickou stavbu jejich partnerství.

d) Rozdílech mezi primárními a sekundárními partnerstvími

Socio-kulturní otázka primárního a sekundárního partnerství je pro některé lidi bodem zlomu v přechodu z monogamie na otevřenost, a proto jsou páry dotazovány na rozdíly v pravidlech pro primární a sekundární partnery, na jejich nároky na druhou polovičku a výhody a nevýhody bytí s jedním či druhým partnerem.

e) Emoční struktura v partnerství

Primární partnerství je založeno na vzájemné důvěře, ale v mnohých partnerstvích vyvstává i myšlenka žárlivosti. Respondenti vysvětlují, jakým způsobem se s ní vypořádávají a zda je pro ně běžným problémem či pouze občasnou odchylkou od standartu. Dále se zde bavíme o sexuální a emoční rovině jejich soužití, touze a uspokojování potřeb.

f) Vzdělanosti o tématice otevřeného partnerství

Informativní okruh otázek o vzdělanosti o rizicích, akademické či populární znalosti a praktickém pohledu na koncepci otevřeného partnerství jako takovou. Antikoncepce, testování na pohlavní choroby, všeobecná osvěta o možném vlivu na psychiku i fyzično dotazovaných.

3.4 Etické zásady výzkumu

Etika ve výzkumu hraje klíčovou roli při zajištění integrity, důvěryhodnosti a respektu k našim respondentům v rámci akademického prostředí i širší společnosti. Existuje několik klíčových principů, na kterých je etika ve výzkumu založena, a na které jsem při realizaci výzkumu dbala. Lidská sexualita může být pro mnohé velmi citlivým tématem, a proto je nutné zachovat a zpracovat tato osobní data velmi zodpovědným způsobem.

V rámci výzkumu je zajištěno respektování potřeb a zájmů všech zúčastněných v rámci zachování spravedlivého přístupu. Pro můj vzorek byla zvolena taková věková kategorie, která je rámcově ve věku produktivním; tedy dbám na relevanci párového uspořádání v rámci společenského měřítka a validity výzkumu. Téma sexu v případě mých respondentů je sice relativně běžné téma, ale v rámci výzkumu mi byla udělena důvěra v udržení anonymity a serióznost v rámci výzkumu, proto musí být s těmito daty nakládáno s nejlepším možným úmyslem.

Dalším důležitým bodem pro můj výzkum je samozřejmě integrita uchovávaných dat a také anonymity respondentů v souladu s pravidly akademické čestnosti, jež zahrnuje správné zaznamenávání a interpretaci dat, a také odpovědnost za data, se kterými je v této práci nakládáno. Respondenti jsou také informováni o účelech využití těchto dat. V rámci výzkumu jsou používána lidská data, tedy jsem povinna zajistit, že jsou respondenti ochráněni před jakýmkoli psychickým, fyzickým nebo sociálním poškozením.

Respondenti jsou informováni o zajištění soukromí a dodržení naprosté anonymity.

3.5 Průběh výzkumu

Výzkum probíhal nahráváním polostrukturovaných rozhovorů s jednotlivými respondenty, které byly poté přepisovány a patřičně nakódovány, aby odpovídaly specifickým zkušenostem jednotlivých respondentů a zároveň měly výpovědní hodnotu pro můj výzkum a jeho vytvořené hypotézy. Okruhy otázek, zvolené při výzkumu byly pro moje hypotézy zásadní a mimo strukturu rozhovorů jsem dotazovala detaily, které v samotné struktuře zaznamenány nebyly.

3.6 Kódování rozhovorů

V rámci kódování získaných rozhovorů jsem používala kódy, které navazují na vytvořené hypotézy a za jejich pomoci byly tvořeny citace ze samotných přepisů rozhovorů. Kódování rozhovorů probíhalo v programu MaxQDA Analytics Pro 2020. V rámci některých hypotéz se opakují kódy z jiných, protože kontextuálně odpovědi spadají pod jednu či více hypotéz naráz. Tyto kódy mohou mít stejnou definici nebo jsou duplikované právě pro přehlednost pro samostatnou hypotézu.

K hypotéze číslo jedna, která je zkráceně označena jako existence hierarchie je v rozhovorech vyhledáváno podle kódů:

Hierarchie – Podle tohoto kódu rozlišuji informace, které vypovídají o genderových rozdílech nebo shodách v principech pravidel otevřeného vztahu daného páru. Tento kód je primárním pro rozlišování genderových stereotypů a přístupů, podle kterých má muž nadvládu nad ženou v rámci partnerství.

Hranice – Kód, stanovující situace a principy, u nichž partneři nachází okraj své vlastní tolerance. Při překročení hranic nastává nepříjemný moment vzniku hádky nebo jiného konfliktu.

Pravidla - Stanovené podmínky pro fungování otevřeného vztahu, postavené na vzájemném respektu mezi partnery. Tato pravidla si stanovují partneři buď na začátku otevřeného partnerství nebo v jeho průběhu, protože komfort obou dvou partnerů se může postupem času lišit a jejich priority a touhy se mohou transformovat.

Výzkumná otázka dvě, která je zkráceně označena jako dlouhodobá udržitelnost:

Udržitelnost - Respondenti reagují na jejich momentální vztahovou situaci a zda si myslí, že je tento způsob partnerského soužití možné udržet po zbytek života nebo zda si myslí, že časem jejich priority budou vypadat jinak.

Konflikty – Moment nesouladu v partnerském soužití, v případě překročení hranic nastává konflikt. Může být buď způsobem nepohodou jednoho z partnerů, způsobenou něčím, co provedl jeho protějšek nebo jinou chybou. Může být způsobem třeba vystavením se nebezpečné situaci nebo lhaním svému partnerovi i přes jasně stanovené hranice.

Nevýhody - Principy, při kterých může být na otevřený vztah nahlíženo jako na složitý nebo náročný na udržení. Jde o konflikt pohodlí, ve kterém se může zdát monogamní vztah jako ta lepší cesta pro jedince či pár.

K výzkumné otázce číslo tři, která se dotazuje na souvislosti mezi přátelstvím a sexuálním vztahem vycházím z kódů:

Přátelství - Respondenti mluví o svých sociálně-kulturních nárocích na své sekundární partnery či milence. Výpovědi zde stanovují, zda je nutné pro respondenty znát své milence více do hloubky nebo zda je stačí znát pouze povrchově a je pro ně možné s nimi sdílet pouze ložnici.

Sexualita a otevřenost - Obecná rozmluva o tom, co respondenty baví, jak nahlízejí na svou sexualitu a jaké mají preference, co se jejich vztahů, milencství a sexuálních potřeb týče. Tento kód zahrnuje i samotné sexuální praktiky, které respondenti preferují.

Nároky na milence - V tomto kódu je detailně rozebíráno, jakým způsobem si respondenti hledají nové partnery a milence nebo jakým způsobem si udržují ty momentální.

Hypotéza čtvrtá odkazující na udržování kontaktu po skončení sexuálního partnerství:

Žárlivost - Koncept žárlivosti má definici samo o sobě vyvolávající nepříjemný až agresí působící pocit, ale také na ni může být nahlíženo jako na způsob, kterým se stanovují hranice, protože partneři za její pomoci zjišťují, kde nastává bod zlomu a problém v jejich partnerském soužití.

Scházení se - Vypovídá o shledávání bývalých či současných sexuálních partnerů za účelem socializace nebo sexuálního uspokojení.

Konflikty - viz výzkumná otázka číslo dvě

V páté výzkumné otázce, ve které se věnuji sociálnímu kontextu výchovy dětí a všeobecně přivádění dětí na svět v případě, že respondent žije v otevřeném vztahu:

Děti - Tématika vychovávání dětí v rámci otevřeného vztahu je důležitá, protože s postupně upadající porodností v dnešní době by nemělo být na výchovu dětí v otevřeném vztahu nahlíženo jako na překážku, ale naopak v případě soudržnosti primárního partnerství by dítě mohlo mít větší rozhled v rámci svobodomyšlnosti.

Sociální kontext respondenta – Socio-ekonomické podmínky respondentů mají vliv na jejich přístup k životu jako celku, a také ovlivňuje jakým způsobem plánují svou budoucnost, včetně rozhodnutí o pořizování dětí nebo o tom, komu o své otevřené sexualitě mohou a nemohou říct.

Princip domova - Primární partneři spolu budují nějaké zázemí, jemuž říkají domov a v jehož základech budují společnou domácnost, ve které se spolu shledávají, mají svůj osobní prostor a zároveň harmonii. Princip domova vypovídá o udržitelnosti partnerského soužití v rámci budoucích rozhodnutí.

Šestá výzkumná otázka reflektuje na téma BDSM v rámci komunitního uskupení a o tom, zda se respondenti v této komunitě pohybují a mají o ní nějaký rozsáhlejší pojem:

Sexualita a otevřenost - viz výzkumná otázka číslo tři

Informovanost o tématice otevřené sexuality – Pod tímto kódem můžeme nalézt všeobecné povědomí respondentů o vlivu otevřeného vztahu na jejich zdraví, smýšlení a přístupech k vlastní sexualitě jako takové. Respondenti zde také referují o jejich zodpovědnosti vůči svým sekundárním partnerům skrze pravidelné testování na sexuálně přenosné choroby a způsobech ochrany.

BDSM - Sbírká netradičních sexuálních praktik, respondenti referují o svých netradičních zvyklostech a úchylnkách. Také vysvětlují, proč se berou nebo neberou jako součást BDSM komunity a zda je jejich otevřenost brána jako úchylnka nebo pouze způsob, kterým vyjadřují svou lásku k více lidem.

Sedmá výzkumná otázka se zaměřuje na vliv otevřeného partnerství v rámci osobního života a jeho tabuizaci v blízkých okruzích, rodině a pracovišti:

Sexualita a otevřenost - viz výzkumná otázka číslo tři.

Sociální kontext respondenta – viz výzkumná otázka číslo pět.

Vliv na okolí - Přístup k sexu a vztahům může být pro mnohé lidi tabu a lidé s otevřenou sexualitou nemusí chtít, aby o jejich otevřenosti vědělo jejich blízké okolí pod záminkou nějakého tabuizování nebo rovnou odsouzení do škatulek perverze i přes to, že třeba pro přátelskou sféru může být tento způsob života naprosto běžný, tak rodiny či kolegové na ně mohou hledět skrze prsty, a proto o svých sexuálních životech nechtějí mluvit.

V poslední části kódování na téma výzkumné otázky ohledně komunikace pro udržování otevřeného vztahu:

Komunikace ve vztahu – Komunikace je ve všech typech mezilidských soužití základním stavebním kamenem pro jejich udržení a v otevřených vztazích tomu není jinak, proto jsou respondenti dotazováni ohledně jejich hranic a jakým způsobem je komunikují.

Sexualita a otevřenost - viz výzkumná otázka číslo tři.

Princip domova – viz výzkumná otázka číslo pět.

Výzkumná otázka o genderové hierarchii

V rozhovorech jsem dotazovala respondenty na téma toho, zda fungují pro oba dva partnery stejná pravidla, či zda mají podle mé výzkumné otázky muži rozvolněnější pravidla než jejich partnerky, či nikoliv.

„No, tak máme to nastavený stylem, že každý si může sexuálně žít, jak chce, vzhledem k tomu, že každý žijeme v jiném městě, tak to dává docela smysl.“
(Bakalářská práce - Rozhovor 1, Pozice. 19)

„A tam jsou akorát jako jediný dvě pravidla, který mě tam přijdou naprosto základní a logický. A to je jako používat ochranu a teda tomu druhému člověku to říct. Vždycky. No a to jsou vlastně jediný dvě pravidla, který v tomhle máme jinak tam nic takového není asi.“ (Bakalářská práce - Rozhovor 1 Pozice. 21)

V rozhovorech se téměř v každém případě opakuje obrat, že oba dva partneři mají stejná pravidla a stejným způsobem stanovené hranice, protože jiný přístup by mohl mít za následky konflikty ve vztahu. Tento princip vypovídá o genderové rovnosti, co se týče hierarchického uspořádání v primárních partnerstvích, protože pokud by každý z partnerů měl pravidla nastavená jiným způsobem, ačkoliv by to pro jednoho nebo druhého z nich bylo nekomfortní, tak by jejich vztah nebyl fér, čímž se výzkumná otázka o nerovnosti pohlaví ve vztahu vyvrací.

„..před tím to bylo takový jako napůl, že třeba já jsem měla dovolený jiný holky, ale kluky nic a manžel ten neměl povolený taky vůbec nic. Respektive on by mohl kluky, ale tam nemá zájem, takže..“ (Bakalářská práce - Rozhovor 4, Pozice. 24)

V jednom z rozhovorů jsem zaznamenala pasáž, v níž respondentka mluví o přetváření hranic v jejich partnerském soužití skrze časové období jejich společného bytí a následně také bydlení. Pravidla a hranice v tomto případě byla stejná, platící pro obě pohlaví, ale postupem času se přetvářely ke komfortu samotného páru, ale za stále stejných podmínek.

„Úplně na začátku, to vlastně bylo v té fázi zkoušení, co vlastně zvládne ten náš vztah. Vzhledem k tomu, že já jsem byla první, kdo měl nějaký sexuální vztah mimo manželství, tak to bylo právě v tu chvíli, že jsme to měli nastavené tak, že si to budeme říkat dopředu, což se samozřejmě nestalo, takže to potom bylo takový špatný, ale to bylo třeba den. Oba dva jsme si to srovnali v hlavě a došli jsme k názoru, že je potřeba ty pravidla upravit, aby se tohleto nestávalo.“ (Bakalářská práce - Rozhovor 4 - Pozice. 74)

Každé otevřené partnerství vyžaduje práci a jistou míru respektu mezi jednotlivci v primárním partnerství, kdy jsou si oba partneři rovni bez ohledu na pohlaví. Stanovování hranic je pro ně nejlepší způsob, jakým nastavit ten správný přístup.

„Naše pravidla jsou naprosto jasná, stejná pro oba. Ona může, já můžu. Pokud si chce někoho vzít domů, tak samozřejmě dává smysl se podělit, pokud o to ten člověk stojí. *smích* Pokud o to nestojí, tak je to ztráta pro něj.“ (Bakalářská práce - Rozhovor 7, Pozice. 21)“

V mnohých partnerských soužitích jsem během rozhovorů zaznamenávala i tendence ke sdílení milenců a mileneckých hrátek, i přes to, že někteří respondenti projevili nezájem o skupinové sexuální zkušenosti, tak v rámci hranic jsou někteří respondenti genderově nevyhranění.

Výzkumná otázka o dlouhodobé udržitelnosti otevřeného partnerství

Dlouhodobá udržitelnost je druhou z hlavních otázek této bakalářské práce, protože žijeme v neustále se transformující společnosti, která je postavená na různých sociálních trendech. Odpovědi mých respondentů na toto téma byly různorodé. Někteří respondenti si myslí, že jsou schopni svůj typ soužití udržet do konce jejich životů, protože jsou v souladu se svou otevřenou sexualitou a jsou ochotni ji praktikovat celoživotně, ale na druhé straně se zde setkávám s názorem, že je tento způsob soužití vhodný takzvaně do „mladistvého vyblbnutí“.

Při výzkumu jsem také narazila na názor, že pokud by si jeden z partnerů svou otevřenost po nějakém čase rozmyslel, ale toto partnerství by bylo dostatečně stabilní, pevně zocelené vzájemnou důvěrou a kvalitní komunikací, tak je respondent ochoten změnit svůj status z otevřeného vztahu na tradiční partnerskou monogamii, protože je pro něj důležitější zázemí s jeho milovanou partnerkou než nezávazný sex.

„Je to podle mého názoru dlouhodobě udržitelný, ale pokud by s tím moje přítelkyně nesouhlasila, tak jsem jako ochotnej z toho ustoupit.“ (Bakalářská práce - Rozhovor 8, Pozice. 87)

„Hele jako udržet tohle až do stáří může být sice hezká myšlenka, ale jak moc je to reálný ti popravdě neřeknu. Ten volnej sex je super a tak, a znám i lidi, kterým je třeba čtyřicet nebo padesát a dlouhodobě si udržují nějaký svoje milence, ale neřekl bych, že to bude můj případ, ale kdo ví.“ (Bakalářská práce - Rozhovor 7, Pozice. 60)

Sex ve stáří je také čím dál více rozebíranou otázkou. Sexualita v pokročilém až důchodovém věku nemusí být zatracena i přes to, že mnozí lidé zastávají názor, že staré tělo již přeci „není sexy“, ale naše sexualita je ohraničena pouze námi samotnými. Pokud chceme naši sexualitu i nadále ve stáří rozvíjet, tak je rozhodnutí pouze a jen na nás. Z mých rozhovorů usuzuji, že otevřená sexualita i za cenu přibývajících věku má naději pro přežití.

Výzkumná otázka zaměřující se na váhu přátelství v sexuálním vztahu

Přátelství, známosti a milenectví/partnerství jsou nedílnou součástí našich životních cest, ale když se spojí jedno a druhé, tak může dojít ke vzniku kolize příjemného s užitečným, protože v případě, že vaši milenci jsou zároveň i vaši přátelé, tak tento jev může být naplňující sám o sobě.

„Protože si – jak bych to – právě pro mě jako je podstatný mít ty lidi i jako okolo sebe. A jako беру už to, že jako s nima mr*ám jako bonus, ale jako neberu to jako tu hlavní věc, proč bych to zrovna dělal.“ (Bakalářská práce - Rozhovor 8, Pozice. 86)

Zájem o tak zvané přátelství s výhodami je v kontextu otevřených vztahů a našich rozhovorů relativně běžný. Respondenti si myslí, že sex na jednu noc, i přes to, že může být zábavný a dobrodružný, tak nemá takovou váhu, protože nemůžete od svého nově objeveného protějšku očekávat nějaký sexuálně heroický výkon, protože vás ani vaše potřeby nemůže tak úplně znát, jako by je znal sekundární partner/kamarád, který je s vámi v kontaktu dlouhodobě, a proto měl již možnost lépe poznat vás i vaše potřeby.

„Oni mají jako představu, že „to je super, ty můžeš každý večer v baru sbalit nějakou bábovku a zapíchat si s jinou jo“. Hele, ona je to vlastně hrozná nuda. Jakoby One night standy – ono je to fajn, když je člověku 20, když jako se chce vybouřit, ale v tom sexu je většinou lepší, když s tím jedním člověkem zjišťujeme, co nás jako baví, jak chci, aby to dělala ona mě, jak já jí. Jo, a ten prožitek je v podstatě lepší, než mít one night stand, takže jako já třeba teďka mám dlouhodobě jenom

jeden sekundární vztah a já bych neřekl, že je jako měním.” (Bakalářská práce - Rozhovor 5 Pozice. 36)

Výzkumná otázka o sociálním kontaktu po ukončení sexuálního partnerství

Pro většinu respondentů není ukončení sexuálního poměru s milencem či milenkou žádný velký problém, ale z přátelského hlediska to bývá náročnější. Pokud v jejich poměru není žádná láska, cit nebo třeba socio-ekonomický závazek, tak toto přerušení není nijakým způsobem invazivní v životě ani jednoho z milenců. Pokud například si nový partner milence/milenky vyžádá přerušení kontaktu s milencem, tak je pouze na rozhodnutí jednotlivce, zda na to chce přistoupit. Pokud však on sám si přerušení sociálního kontaktu nepřeje, tak je jeho povinností toto přání jeho partnera spolu probrat a najít možný kompromis.

„Když spolu přestaneme spát, tak se přeci nic tak zásadního neděje. Není v tom žádná povinnost se milovat, takže když skončí náš poměr, není to přece žádný problém.” (Bakalářská práce - Rozhovor 12 Pozice. 101)

Na nutnost ukončení přátelství po skončení sexuálního kontaktu jeden z respondentů nahlíží jako na silně manipulativní chování ze strany partnera své bývalé milinky. Jeho milenka však pro dobro svého nového partnerství seznala správným ukončení jejich kontaktu nejen ze sexuálního hlediska, ale také z toho přátelského, protože nový partner silně žárlil, a tedy si nepřál, aby spolu byli v kontaktu.

„Upřímně si myslím, že ta holka udělala úplnou kravinu. Ten kluk jí nic dobrého nepřinese. Je to jen sobeckej, pokryteckej, manipulativní idi*t. A ona je teda pěkně blbá, že mu to žere, ale jinak žádná zlá krev.” (Bakalářská práce - Rozhovor 11, Pozice. 73)

Výzkumná otázka o dětech a jejich výchově

Výchova dětí je pro každý život nynějšího nebo budoucího rodiče razantní změnou v přístupu k sexualitě a sociálnímu životu všeobecně. V otevřených vztazích je na výchovu dětí nahlíženo různými způsoby. Někdo po dětech vůbec netouží, někteří respondenti už děti dokonce mají, ale stále otevřenou sexualitu praktikují, jenom ji zatím svým dětem plně nevystavují na odív.

„Času na sebe máme relativně málo, ale jednou za čas si vyhradíme prostor na malou sešlost s přáteli, kdy se tak jako odreagujeme a malou necháme třeba u prarodičů.” (Bakalářská práce - Rozhovor 9, Pozice. 127)

Dítě v tomto případě není vůbec žádnou překážkou v manželském vztahu respondentky. Naopak se snaží si s manželem nacházet čas na hrátky s jejich milenci a milenkami, i když v omezenějším režimu. V jiném případě respondent vůbec po dětech netouží, třeba kvůli vlastnímu přesvědčení.

„, Nemám a ani je neplánuju.” (Bakalářská práce - Rozhovor 4, Pozice. 4)

Výzkumná otázka o BDSM komunitě v souladu s otevřenými vztahy

Respondenti v mých rozhovorech se aktivně či méně aktivně pohybují v rámci BDSM komunity a praktikují různé druhy kinků. Ať už jde o sex ve více lidech nebo

čistě jenom navštěvují kabarety, fetiš akce, erotické veletrhy nebo se aktivně účastní swingers párty buď sami nebo se svými přáteli.

„Ano, jakože asi úplně se nebavíme o tom – kdo, kdy, kde s kým a proč co dělal, ale ono to většinou kromě těch ostatních párů svádí k tomu, že se k nám třeba přidá někdo, kdo má monogamní vztah nebo je single a zajímá ho, jak to udýcháváme..” (Bakalářská práce - Rozhovor 5, Pozice. 62)

Jsme v několika komunitách, kde jsou tyhle alternativní způsoby soužití docela běžnými a nikdo tam na ně nekouká úplně jako špatně. Plus s jinými páry, co to takhle mají chodíme třeba na drinky nebo se vídáme i mimo jakýkoliv akce, který jsou na tohle přímo dělaný. Třeba od různých organizátorů třeba fetiš akcí a podobně. (Bakalářská práce - Rozhovor 4, Pozice. 80)

Otevřená sexualita je v rámci fetiš komunity velmi aktivně praktikována a úzce spolu souvisí. Potěšení z návštěv takto specifických akcí je pro respondenty relativně běžnou záležitostí.

Výzkumná otázka o vlivu otevřených vztahů na blízké okolí

Informovanost okolí o tématice otevřených vztahů může být lehce ožehavým tématem, protože třeba starší generace nebo konzervativnější kolegium v práci se na tento trend může koukat jako na amorální a nečestný. Respondenti si často opatrně vybírají, komu o svých sexuálních zálibách říkají, protože tabu kolem otevřené sexuality je stále velkým tématem.

Starší bratr jo, v práci ne, ve škole jo. Rodiče to neví a – babičce jsem to naznačoval. (Bakalářská práce - Rozhovor 2, Pozice. 32)

Brácha se tomu směje, ale myslím si, že ten tomu jako – ani ne jako tiše zavidí, já si myslím, že moc tomu jako nerozumí. On je jako dlouhodobě sám. (Bakalářská práce - Rozhovor 2, Pozice. 34)

„Asi nižší, protože jsou to věci, který se dějou v soukromí. Ne všichni o tom musí vědět. A většinou to nejsou lidi, se kterými bych se ukazovala na veřejnosti nebo jak jsem zmiňovala, tak jsou to kamarádi, se kterými se už znám, a který jsou v té specifický skupině, takže nemám potřebu je tahat někam pryč.” (Bakalářská práce - Rozhovor 4, Pozice. 64)

Výzkumná otázka o způsobech komunikace v otevřeném vztahu

Otevřené vztahy jsou na upřímných debatách založeny. Partnerské soužití tohoto ražení považuje za nutnost stoprocentní upřímnost ke své drahé polovičce, hlavně dodržování a komunikování jejich vzájemných hranic. Důležitou součástí stanovování hranic v partnerských soužitích mých respondentů je také vyprávění o milencích/milenkách, protože tím partneři získávají informace a zkušenosti, které poté mohou praktikovat ve svých primárních partnerstvích nebo pomoci nich mohou upravovat své hranice a potřeby.

„Já jsem to vždycky zdůvodňoval tím, třeba já osobně nechci být za debila. Že vlastně jako, když se slečna s někým vyspí, tak já vlastně jako nepotřebuju, aby pak jako okolo mě chodili, třeba když u ní potom přespávám. Aby okolo mě chodili lidi a

– No von to neví! A měli mě za kreténa, že jo nebo něco nebo prostě třeba bychom dejme tomu seděli v hospodě a ty lidi byli vlastně jako – Mám mu to říct, nemám mu to říct. Jako vím to a nejsem za debila.” (Bakalářská práce - Rozhovor 1, Pozice. 33)

„..my spolu s manželem docela hodně komunikujeme i hodně o takových hororových scénářích a ve chvíli, kdy by jeden z nás přišel s tím, že „Hej já jsem se zamiloval do toho a toho a chci žít s ním místo tebe“, tak by prostě došlo k tomu, že ten vztah uzavřeme třeba na měsíc na dva, aby se hormony a emoce zklidnily a zjistilo se, jestli je to reálný, anebo jestli je to nějaké chvilkové pobláznění.” (Bakalářská práce - Rozhovor 4, Pozice. 44)

„My teď máme něco nastaveného, a když to tomu druhému přestane vyhovovat, tak se obrátí na toho druhého a tu hranici buď posunujeme, upravujeme, boříme. Prostě jako zezáčátku to bylo takový divoký a já se dostal do situace, kdy mě vlastně něco vytočilo – asi není důležitý řešit co. A měli jsme rozhovor, kdy jsme na nějakou dobu vlastně přestali. Kdy já jsem řekl „A teď stop.“ Ted' prostě se budeme věnovat sobě a našemu vztahu a až uvidím, že se to narovnálo, tak jsem ochoten se opět bavit o tom otevření. Mě to baví, ale prostě chci mít zdravěj ten primární vztah.” (Bakalářská práce - Rozhovor 5 - Pozice. 58)

3.7 Limity výzkumu

Získat takový vzorek lidí odpovídající pro tento výzkum nebyl jednoduchým úkolem, protože respondenti museli být vyhledáváni za pomoci metody „sněhové koule”, u které je při sociologii známo, že její reliabilita může být nižší, protože respondenti mohou být v rámci takového tématu zaujatí. Výzkum však nabídl různorodé pohledy na celkovou problematiku otevřených vztahů relativně dobře.

4. Závěr

Po získání rozhovorů, jejich přepisu a nakódování v rámci sociologického výzkumu jsou výsledky následující:

Otevřené vztahy jsou koncept, který se čím dál častěji prolíná s životy čím dál většího počtu lidí. Bez ohledu na to, zda jsou to manželé, partneři, studenti nebo jistě profese, se kterými je spojován jistý konzervativní světonázor. Otevřené vztahy nemají v primárních partnerstvích nic, co by se dalo označovat jako hierarchická rovina. Hierarchie v rámci těchto partnerství přichází až v rámci partnerství sekundárních, která jakožto partnerství pouze milenecká, žádným způsobem neovlivňují partnerství primární, jsou jim tedy podřízená. Ačkoliv otevřené vztahy nejsou stoprocentně bezkonfliktní, tak upřímnost v komunikaci, jak mezi primárními, tak sekundárními partnery je důležitým bodem pro jejich udržení. Nastavování hranic je něco, na čem tento typ partnerství staví svoje základy a jejich transformaci a různorodými posuny můžou partneři maximalizovat svoje sexuální uspokojení.

Předpoklad, že otevřené vztahy v ČR jsou nevyvážené a pravidla mezi partnery nejsou stejná byl na základě sesbíraných rozhovorů vyvrácen, protože respondenti, ačkoliv na základě komunikace mezi sebou svá pravidla mohou různorodě modifikovat k jejich co největšímu komfortu, tak vždy pro oba platí stejnou měrou.

Muži tedy ve vztazích nemají větší slovo než ženy, a ačkoliv mužská žárlivost je něčím, co vztahy může ovlivňovat, tak vždy partneři nastavují hranice takovým způsobem, aby mohly platit pro obě strany bez ohledu na pohlaví. Organizace primárního vztahu je něco, na čem probíhá neustálá práce. Partneři si musí na základě vzájemně daných pravidel vyhovovat, popřípadě tvořit hranice nové a platí pro ně stejné restrikce. Tyto vztahy tedy nejsou určeny k zániku, ale mohou být netradiční zkušeností, pro lidi v monogamních partnerstvích v případě, že jejich primární vztah „vyčpěl” a lze za pomoci tohoto uskupení objevit nové, pro ně nevídané principy a možnosti, jak jejich vztah zocelit nebo mu dát nový směr.

Monogamní soužití povětšinou ztroskotává na základě nevěry jednoho nebo obou dvou partnerů. V případě otevřeného vztahu se tento způsob rozpadu vztahu vylučuje, protože v rámci otevřené sexuality se partneři mohou dostat do konfliktu ne kvůli nevěře, ale kvůli špatně komunikovaným hranicím nebo neupřímnosti jeden k druhému. Je samozřejmé, že nedůvěra ve vztahu je ukončovacím prvkem jakéhokoli vztahu, ať už přátelského nebo partnerského. Otevřená sexualita tedy nemá vliv na soužití páru, ale spíše na míru uspokojení, kterou mohou oba partneři z jejich vztahu primárního i jejich vztahů paralelních získat. Otázka morálky v otevřených vztazích je značně proměnná, protože to, na co můžeme společensky nahlížet jako na morálně špatné (vztahová infidelita), je pro toto partnerské soužití normální a naopak mnohdy využíváno ve prospěch samotného vztahu.

Ačkoliv je na sexuálním stykem ovlivněné přátelství mnohdy nahlíženo jako na něco, co by mělo být tabuizováno, tak v rámci otevřených partnerství respondenti berou sexuální přátelství jako něco, co žádným způsobem nezasahuje do jejich sociálních vztahů. Přátelství se sexuálním podtextem není problémem či překážkou, naopak je v tomto slova smyslu běžné, a dokonce preferovanější nežli sex na jednu noc, protože tím způsobem je možné svého mileneckého partnera lépe poznat, jak v ložnici, tak mimo ni. Pokud člověka znáte pouze jako objekt potěšení a povrchního uspokojení, tak je zde opomíjena možnost prohloubení rozkoše u obou dvou (či více) zúčastněných stran.

V případě ukončení mileneckého poměru jsou respondenti svedeni na rozcestí, zda přátelský vztah se svým bývalým partnerem udržovat či nikoliv. V případě dotazovaných komunit se sociální kruhy často prolínají mezi sebou, takže přátelství mezi partnery povětšinou zůstává, i přes ukončení sexuálního styku, protože respondenti nenacházejí důvody, proč by bylo nutným ukončit kontakt, pokud nejde vyloženě o žárlivého nového primárního partnera, jenž kontakt se sekundárními partnery zakazuje, ale fakticky se však tento jev objevuje zřídka, protože milenci se snaží nacházet si partnery, kteří jsou s jejich otevřenou sexualitou v míru a vyhnou se tím případným partnerským konfliktům, když si jako svou drahou polovičku naleznou někoho, kdo smýšlí podobným způsobem jako oni, popřípadě má i své vlastní sekundární partnery.

Otázka dětí je tématem, které je v dnešní době řešeno v každém partnerství, protože pokračování rodu je odnepaměti něco, čím si prochází jakýkoliv živočišný druh. Respondenti v tomto výzkumu jsou rozděleni na dva tábory – někteří respondenti již vlastní děti mají, nebo je do budoucna chtějí a jejich typ partnerského soužití je

žádným způsobem neomezuje ve výchově a nemyslí si, že by nějakým způsobem existoval vliv na růst samotného potomka, protože sociální styk s dítětem a milencem může být stejný, jako když například dítě hlídá chůva nebo jiný člen rodiny. Během výchovy dítěte v raném věku tedy na otevřenou sexualitu žádným způsobem nahlíženo není, na pozdnější stádia výchovy již respondenti dotazováni nebyli. Na druhé straně se v rozhovorech objevují respondenti, co striktně děti nechtějí na základě vlastního přesvědčení, a na toto přesvědčení by neměl vliv ani jiný typ partnerského soužití.

BDSM komunita je mým respondentům blízkým tématem, ale není však pravidlem, aby lidé v otevřených vztazích byli součástí BDSM komunity, ale často k tomuto netradičnímu typu zábavy inklinují, protože v této komunitě mohou naleznout jiné osoby, které mají podobné zájmy, záliby a kinky, které by v jiných komunitách naleznout nemuseli. Erotika je skrze tuto komunitu zvětšována a dostává tím vlastní místo a tvar v životech samotných respondentů či jiných osob v rámci této specifické komunity. Jako součást BDSM lze brát i swingers, ačkoliv jsou tyto události mnohdy komornější a není zas tak jednoduché se jako běžný člověk na takovou akci dostat. Ano, BDSM a otevřené vztahy mají kolizi v jistých souvislostech, ale spíše z toho sociálního (komunitního) hlediska nežli z nutnosti praktikovat jakékoli formy BDSM jako takového.

Na otevřená partnerství je mimo specifické komunity stále nahlíženo jako na tabu, protože starší generace, nebo lidé, kteří byli vychováni se striktně monogamními či křesťanskými hodnotami nepřijímají tuto formu partnerství jako legitimní. Respondenti nezveřejňují to, že mají svou specifickou formu soužití před svými rodiči, prarodiči nebo kolegy v práci. Na druhé straně ale nemají problém se o tyto informace podělit se svými přáteli nebo třeba sourozenci, pokud s nimi mají blízký vztah a vědí, že za to nebudou odsouzeni. Na otevřené vztahy je tímto stále nahlíženo jako na jistou formu zvrácené hereze, která je společensky absolutně nepřijatelná, i když může být pro mé respondenty tou nejschůdnější formou soužití. Otevřené vztahy se stále setkávají s nepochopením a jistou sociální averzí, protože Česko je historicky postaveno na křesťanství a monogamních hodnotách.

Nejdůležitějším stavebním kamenem otevřeného partnerství je v celé této práci opakovaně zmiňovaná komunikace mezi partnery. Teorie, že otevřená a upřímná komunikace je základem udržitelnosti otevřeného vztahu byla každým dalším rozhovorem potvrzována a zesilována. Žádný z respondentů se neohradil proti tomu, že by v jejich soužití komunikace nebyla důležitou součástí jejich životů. Na komunikaci mezi partnery stojí jejich primární vztahy jako takové, stanovování hranic, domlouvání tráveného času mezi sebou i se svými sekundárními partnery, získávání zkušenosti, komunikování nedostatků, trápení i hádek. Komunikace je něčím, co je ve všech partnerských vztazích nástrojem všeobecného pokoje a její pomocí se mohou lidé vyvarovat nepříjemností.

Na základě sesbíraných informací tedy v dlouhodobém měřítku lze otevřené vztahy udržovat, jenom musí mít svůj vlastní řád a mezi partnery musí existovat respekt a rovnost.

Seznam použité literatury

- Adorno, Theodor W., Horkheimer, M. 1947. *Dialectic of Enlightenment*. Londýn: Verso books. ISBN 0-8047-3633-2
- Beauvoir, S. de 1967. *Druhé pohlaví*. Praha: Orbis. ISBN 9780394444154
- Becker, G. S. 1997. *Teorie preferencí*. Praha: Grada/Liberální institut. ISBN 80-7169-463-0
- Benjamin, J. 2016. *Pouta lásky, Psychoanalýza, feminismus a problém dominance*. Praha: Portál. ISBN 978-80-262-1024-5
- Bunčák, J., Kudová, L. 2014. *Kapitoly z obecné sociologie*. Hradec Králové: Filozofická fakulta Univerzity Hradec Králové. ISBN (Brožováno)
- Charcot, Jean M. 2009. *Lectures on the Diseases of the Nervous System*. Charleston: Bibliolife. ISBN 9780559899416
- Chasseguet-Smirgel, J. 2001. *Kreativita a perverze*. Praha: Portál. ISBN 80-7178-509-1
- Conor, L. 2016. *Skin Deep: Settler Impressions of Aboriginal Women*. Crawley: University of Western Australia. ISBN 978-1-74258-807-0
- De Waal, F. 2007. *Chimpanzee Politics: Power and Sex among Apes*. Maryland: Johns Hopkins University Press. ISBN 978-0801886560
- Durkheim, E. 2002. *Elementární formy náboženského života: Systém totemismu v Austrálii*. Praha: Oikymen. ISBN 80-7298-056-4
- Easton, D., Hardy, Janet W. 2019. *Etická coura*. Praha: Synergie. ISBN 978-80-7370-513-8
- Engels, F. 1949. *Původ rodiny, soukromého vlastnictví a státu*. Praha: Svoboda. ISBN (vázaná).
- Foucault, M. 1999. *Dějiny sexuality I, Vůle k vědění*. Praha: Hermann a synové. ISBN 80-238-5090-3.
- Foucault, M. 2003. *Dějiny sexuality II, Užívání slastí*. Praha: Hermann a synové. ISBN 978039475122.
- Foucault, M. 2003. *Dějiny sexuality III. Péče o sebe*. Praha: Hermann a synové. ISBN 80-239-1186-4.
- Freud, S. 1997. *Přednášky k úvodu do psychoanalýzy*. Praha: Psychoanalytické vydavatelství J. Kocourek. ISBN 80-901601-9-0.
- Freud, S. 1998. *Nespokojenost v kultuře*. Praha: Hynek. ISBN 80-86202-13-5.
- Kant, I. 1990. *Základy metafyziky mravů*. Praha: Svoboda. ISBN 80-205-0152-5.
- Kim, J. 2019. *Do Open Relationships Work?* Psychology Today. [cit. 22.05.2025] Dostupné z: <https://www.psychologytoday.com/us/blog/the-angry-therapist/201912/do-open-relationships-work>.
- Knapp, V. 1995. *Teorie práva*. Praha: C.H. Beck. ISBN 80-7179-028-1.
- Kruks, S. 2014. *Simone de Beauvoir and the Politics of Ambiguity*. Oxford University Press USA. ISBN 9780195381443.
- Loužek, M. 2005. *Max Weber - život a dílo Weberovské interpretace*. Praha: Karolinum. ISBN 80-246-0812-X.
- Lunerová, J. a kol. 2015. *Výchova k občanství pro 7. ročník základní školy*. Brno: Nová škola. ISBN 978-80-7289-718-6.
- Malinowski, B. 2007. *Sex a represe v divošské společnosti*. Praha: SLON. ISBN 978-80-86429-76-2.

- Marcuse, H. 1969. Psychoanalýza a politika. Praha: Svoboda. ISBN (Brožováno).
- Marcuse, H. 1991. Jednorozměrný člověk. Praha: Naše vojsko. ISBN 80-206-0075-2.
- Marx, K. 1954. Kapitál I. Kritika politické ekonomie. ISBN 9781934568439.
- Money, J., Herman, M. 1977. Handbook of Sexology. Amsterdam: Elsevier Science B.V. ISBN 9789021921044.
- Možný, I. 1995. Moderní rodina. Třebíč: Blok. ISBN 80-7029-018-8.
- Newitz, A. 2006. Pretend We're Dead, Capitalist Monsters In American Pop Culture. Duke University Press. ISBN 9780822337454.
- Poiger, Uta G. 1996. Rock 'n' Roll, Female Sexuality, and the Cold War Battle over German Identities. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2946768>.
- Roughgarden, T. 2007. Selfish Routing and the Price of Anarchy. Cambridge: MIT Press. ISBN 9780262182430.
- Ryan, Ch., Jethá, C. 2014. Na počátku byl sex. Praha: Argo. ISBN 978-80-257-1169-9.
- Schelsky, H. 1947. Die Skeptische Generation. Lipsko: Eugen Diederichs. ISBN 978-3638779081.
- Thornmill, R. 2000. The Evolutionary Biology of Human Female Sexuality. Oxford: Oxford University Press. ISBN 978-0195340990.
- Watson, John B. 1997. Behaviorism. Oxfordshire: Routledge. ISBN 9781560009948.
- Weber, M. 1997. Autorita, etika a společnost: Pohled sociologa do dějin. Praha: Mladá fronta. ISBN 80-204-0611-5.
- Zmeškalová, Z. 2010. Otevřené vztahy: subverzivní potenciál nebo normativní konstrukce? [cit. 22.05.2025] Dostupné z: https://is.muni.cz/th/rvju3/bakalarka1_Zuzana_Zmeskalova.pdf.

Příloha - Scénář rozhovoru k BP

Scénář polostrukturovaného rozhovoru – Otevřené vztahy

- **Úvod**

Představení – Pohlaví, věk, rodinný stav/typ partnerského soužití, děti, vzdělání, místo bydliště

Jaký je váš světonázor? Praktikujete nějaké náboženství? Ovlivňuje to váš pohled na vztahy?

- **Vznik myšlenky soužití v otevřeném vztahu**

Co si myslíte o myšlence monogamního vztahu? Myslíte si, že má spíše pozitiva či negativa? (Proč?)

Jaká u vás byla motivace k sexuální otevřenosti?

(Pokud je osoba v partnerství – Byla na začátku vašeho partnerství monogamie nebo jste do vztahu vstoupili již jako otevřený pár? Řeknete mi něco o vašem současném partnerství jako takovém?

Co vás motivovalo v otevření vztahu? Kdo s touto myšlenkou přišel jako první a z jakého důvodu?

Vidíte ve vašem druhu partnerství nějaké výhody/nevýhody?

- **Komunikace v otevřeném partnerství**

Je dle vás vhodné/nutné o svých sekundárních partnerstvích komunikovat s vaším hlavním partnerem? Proč ano/ne?

Vědí o vašem otevřeném partnerství rodinný příslušníci nebo váš nejbližší sociální okruh nebo kolegium v práci? (Pokud ne – proč?) (Pokud ano – jaký na váš vztah mají názor?)

Berete vaše partnerství jako sociální normu nebo ho před někým skrýváte, protože by na něj mohlo být nahlíženo jako na tabu?

Jaké jsou hranice vaší otevřenosti? Existuje nějaký bod zlomu, u něž již něco v partnerství není v pořádku?

Vedl ve vašem partnerství někdy nějaký konflikt kvůli milencům k rozchodu? (Nabouralo vaše milenectví nějaký jiný vztah?)

- **Rozdíly v primárním a sekundárním partnerství**

V čem je rozdílný váš sexuální vztah s vaším primárním partnerem a vašimi milenci?

Jsou vaši milenci v sexu lepší než váš primární partner? (Proč?/Dalo by se to změnit?)

Měníte/jak často měníte vaše milenecké partnery?

Vnímáte otevřený vztah hodně rozdílně od polyamorie? Existuje u vás varianta, že byste z otevřeného partnerství vstoupili do polyamorního vztahu?

Přitahuje váš skupinový sex/„grupáč“? Je podle vás horší nebo lepší než sex ve dvou? (Proč?)

Máte ve svém mileneckém partnerství menší sociálně-kulturní nároky než-li na svého primárního partnera? (Proč?)

- **Otevřenost v rámci emocí**

Žárlíte? Jak se s touto emocí vypořádáváte? (Monitorujete kde a s kým se váš partner pohybuje?)

Jsou vaše milenecké vztahy čistě sexuální nebo mají i jistou emoční rovinu?

Představuje pro vás otevřený vztah nějakou psychickou zátěž?

Klasifikovali byste svou otevřenost jako pocit touhy nebo pouze uspokojení sexuálních potřeb?

Hádáte se se svým partnerem v souvislosti jeho milenců? (Co přesně k těm hádkám vede?)

- **Vzdělanost o otevřeném partnerství**

Čtli jste někdy nějaké texty věnované tématice otevřených vztahů?

Pohybujete se v komunitách praktikujících otevřené vztahy? Komunikujete o tom s ostatními páry?

Používáte ochranu s každým svým milencem? Jak často se necháváte testovat na pohlavní choroby?

- **Na závěr**

Změnili byste na svém partnerství něco? Kdybyste měli možnost se navrátit k monogamii, udělali byste to a proč ne?

- **Poděkování**